

www.amcham.ro

PRIORITĂȚI PENTRU ROMÂNIA 2021-2024

PRIORITĂȚI PENTRU ROMÂNIA 2021-2024

CUPRINS

Despre Priorități pentru România	5
Context	6
COVID-19 și influența sa asupra contextului macroeconomic al României	8
România în context regional	10
Arii cheie și măsuri pentru re poziționarea României	14
Măsuri strategice și sectoriale	21
1. Identificarea unui nou model de convergență economică	22
2. Accesarea Next Generation EU și a bugetului multianual 2021-2027	23
3. Consolidarea fiscal-bugetară post-pandemie	24
4. Accelerarea transformării digitale	28
5. Prioritizarea cercetării-dezvoltării-inovării	31
6. Dezvoltarea pieței de capital	33
7. Reforma sistemului de sănătate	34
8. Reforma în educație	37
9. Energie și mediu	38
10. Piața muncii	44
11. Turism	45
12. Statul de drept	47
Concluzii	50

DESPRE AMCHAM ROMÂNIA

Camera de Comerț Americană în România (AmCham România) este de peste 25 de ani între cele mai reprezentative asociații ale comunității de afaceri din România, fiind recunoscută drept un promotor al dialogului public-privat pe teme ce privesc mediul de afaceri, politicile publice cu impact asupra economiei, competitivitatea României sau dinamica relațiilor comerciale între SUA și România.

În prezent, cele peste 450 de companii americane, multinaționale și românești membre ale comunității AmCham România, fac posibilă implicarea AmCham în promovarea priorităților economice pentru multe domenii de activitate, prin grupuri de lucru specializate, precum: Piețe de Capital și Servicii Financiare, Guvernanță Corporativă, Concurență și Ajutor de Stat, Energie, Educație, Economie Digitală, Fiscalitate, Mediu, Piața Muncii, Sănătate, Fonduri Europene, Achiziții Publice și Parteneriat Public-Privat, Piața Imobiliară și Turism.

Conexiunea cu mediul de afaceri internațional este asigurată prin acreditarea AmCham România de către Camera de Comerț a SUA și afilierea la rețeaua europeană a Camerelor de Comerț Americane. În plan intern, AmCham România se bucură de o bună colaborare instituțională cu Ambasada Statelor Unite la București și face parte din platforme de consultare, precum Coaliția pentru Dezvoltarea României, alături de alte organizații partenere din mediul asociativ care urmăresc obiective comune.

Pentru mai multe detalii, vă invităm să ne vizitați la www.amcham.ro.

DESPRE PRIORITĂȚI PENTRU ROMÂNIA

Priorități pentru România se înscrie în seria demersurilor sistematice inițiate de Camera de Comerț Americană în România (AmCham România), care își propune orientarea, încurajarea și aducerea în dezbaterea publică a unor teme strategice pentru economia și societatea românească.

Considerăm că perioadele de final și cele de debut ale ciclurilor electorale sunt momente potrivite pentru reflecție, configurare și poziționare a grupărilor politice, pentru definirea mandatelor cu care se prezintă în fața electoratului pentru a cere votul de încredere, precum și pentru stabilirea priorităților strategice care vor defini agenda publică pentru următorii patru ani.

În elaborarea ediției de față am luat în considerare principalele simptome manifestate de economia românească, oportunitățile, dar și limitările care afectează potențialul creșterii economice, transferul creșterii economice în bunăstare și creșterea calității vieții cetățenilor, precum și sustenabilitatea acestor evoluții. Acestea sunt enunțate prin teme transversale identificate în document, precum și prin propunerile concrete din cadrul fiecărui capitol.

Avem convingerea că implementarea recomandărilor AmCham din prezentul document este o condiție cheie pentru un **proiect de țară** subsumat misiunii transformării României într-o economie competitivă, prosperă și sustenabilă, în care principiile și valorile democratice reprezintă coloana vertebrală a întregii societăți.

Mulțumesc colegilor din Consiliul Director al AmCham, echipei de proiect și membrilor grupurilor de lucru din cadrul AmCham pentru contribuțiile la prezenta ediție și ne exprimăm încrederea că **Priorități pentru România** va reprezenta o platformă de dialog constructiv pe teme relevante pentru evoluția societății și economiei românești, precum și un punct de plecare pentru eforturile de relansare economică și de dezvoltare pe termen mediu și lung.

România trebuie să fie proiectul nostru, al tuturor!

Cu încredere,

Ionuț Simion

Președinte

Camera de Comerț Americană în România

Mulțumiri pentru contribuțiile la prezenta ediție:

MEMBRILOR CONSILIULUI DIRECTOR AL AMCHAM ROMÂNIA

Ionuț Simion, Country Managing Partner – PwC Romania, Președinte
Jovan Radosavljevic, General Manager–Coca-Cola HBC Romania, Vice-Președinte
Omer Tetik, CEO – Banca Transilvania, Vice-Președinte
Alexander Milcev, Tax & Law Leader Romania Partner – EY Romania, Trezorier
Cristian Agalopol, Central & Eastern Head Securities and Capital Markets – Citibank
Dorin Pena, Director – Cisco CIS & Romania
Anca Damour, Executive Board Member – Carrefour Romania
Alexandru Reff, Country Managing Partner – Deloitte Romania
Daniela Nemoianu, Senior Partner – Nemoianu Consulting
Elisabeta Moraru, Country General Manager – Google Romania
Sevan Kaloustian, Managing Director – Janssen, Johnson & Johnson Romania
Violeta Luca, Country General Manager – Microsoft Romania
Roberto Musneci, Co-Founder & Senior Partner – Șerban & Musneci Associates

ECHIPEI DE PROIECT

Daniela Nemoianu, Senior Partner – Nemoianu Consulting Tax & Law, Membru Consiliul Director AmCham Romania Board
Laurențiu Dinu, Managing Partner – EU Advisors
Andrei Rădulescu, Director Analiză Macroeconomică – Banca Transilvania
Bogdan Belciu, Partner – Boston Consulting Group
Alexandra Smedoiu, Partner – Deloitte Romania
Ionuț Dumitru, Economist șef – Raiffeisen Bank
Radu Crăciun, CEO – BCR Pensii
Mihai Pătrulescu, Senior Associate – Colliers
Florin Luca, CEO – GAC Innovation East Europe

MEMBRILOR GRUPURILOR DE LUCRU DIN CADRUL AMCHAM ROMÂNIA

EXPERȚILOR CONSULTAȚI

Cristian Popa, Analist economic, CFA
Adrian Curaj, Catedra UNESCO pentru Politici în Știință și Inovare

CONTEXT

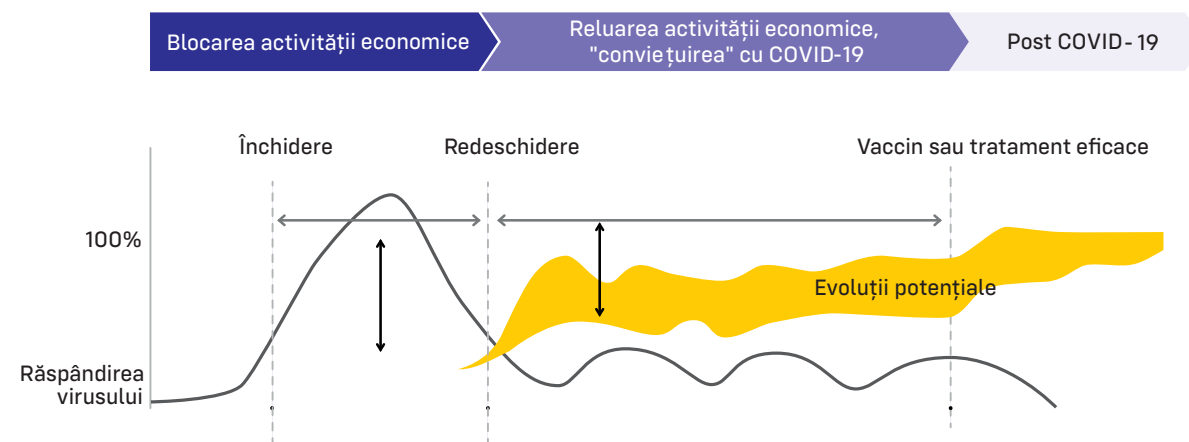
ȘOCUL CRIZEI SANITARE AFLATE ÎN PLINĂ DERULARE LASĂ URME ADÂNCI ÎN MODUL ÎN CARE ECONOMIILE SUNT ORGANIZATE ȘI FUNCȚIONEAZĂ, LA NIVEL GLOBAL. MĂSURILE DE DISTANȚARE SOCIALĂ, CELE DE INTERVENȚIE ECONOMICĂ, PRECUM ȘI SOLUȚIILE ADOPTATE DE COMPANII INDICĂ ÎNCERCĂRI DE ADAPTARE ÎN CONTEXTUL UNOR SCHIMBĂRI MAJORE PENTRU TOATE TIPURILE DE ACTIVITĂȚI UMANE.

Instituțiile financiare internaționale măsoară contracția activității economice la nivel global și concluzionează că ne confruntăm cu cea mai gravă criză economică din ultima sută de ani. Pornind de la contextul macroeconomic ante-COVID-19, de la pulsul curent al mediului de afaceri și de la experiența directă în criză a propriilor membri, AmCham România propune prin acest document un set de măsuri pentru relansarea creșterii economice și orientarea economiei românești către priorități strategice de dezvoltare sustenabilă pe termen mediu și lung.

Valul pandemic a generat distorsiuni fără precedent la nivelul cererii și ofertei, pe piețele financiare globale, europene, regionale și interne, precum și în ceea ce privește bugetele naționale și cel al Uniunii Europene (UE).

Pe măsură ce la nivel global și european ne confruntăm cu al doilea val al pandemiei COVID-19, cel mai probabil, următoarea perioadă se va caracteriza printr-un grad ridicat de volatilitate, ritmul revenirii activității economice depinzând de mai mulți factori, printre care: evoluția crizei de sănătate, evoluțiile geopolitice (în special rezultatul alegerilor din Statele Unite ale Americii (SUA), războiul comercial dintre SUA și China), eficacitatea măsurilor de susținere a economiei, modul de reacție a piețelor financiare, companiilor și consumatorilor.

Evoluția crizei sanitare și impactul asupra activității economice

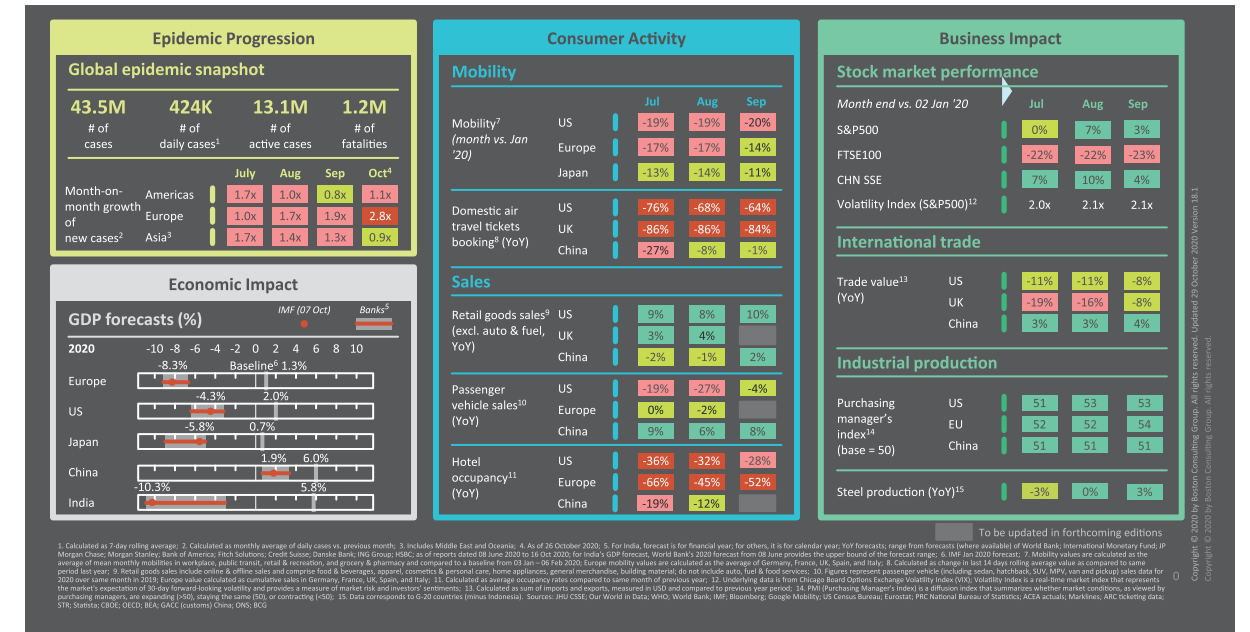

Sursa: BCG

Estimările privind evoluția economiilor au fost foarte volatile în ultima vreme, cu diferențe foarte mari între prognozele pesimiste și cele optimiste. Aceste diferențe se explică într-o mare măsură prin limitările pe care le au metodele statistice, având în vedere că traversăm o situație fără precedent în istoria recentă.

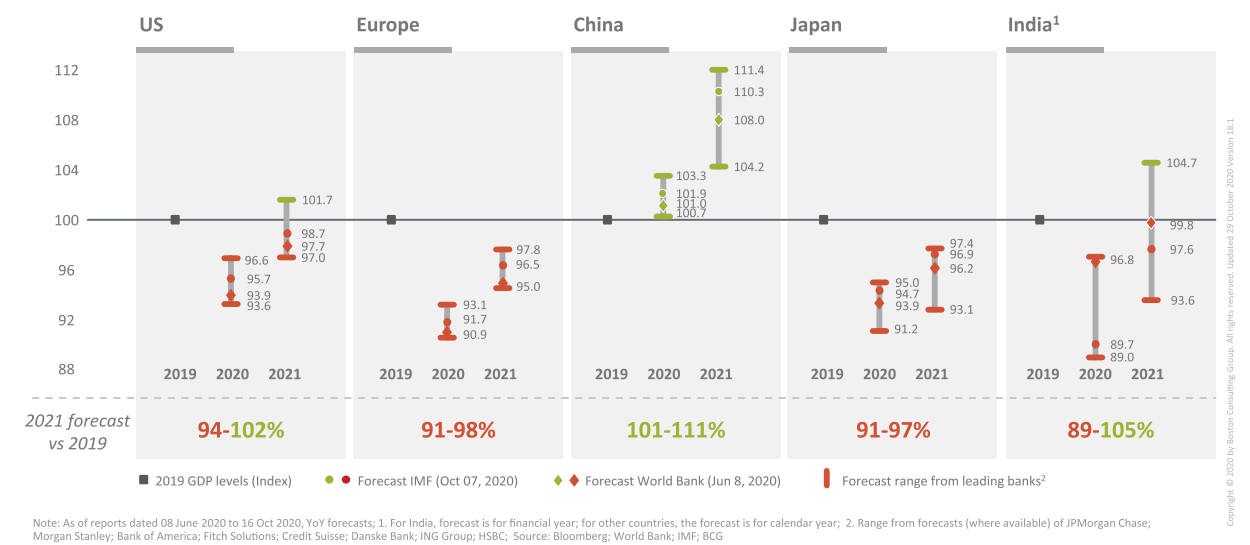
Pe de altă parte, orice criză oferă și oportunități, așadar credem că eforturile tuturor trebuie îndreptate spre valorificarea la maximum a oportunităților oferite de această criză, astfel încât România să fie între învingători. În acest sens, este necesară o strategie foarte bine coordonată, bazată pe câțiva piloni cheie.

Restart progression at a glance

Surse: JHU CSSE; Our World in Data; WHO; World Bank; IMF; Bloomberg; Google Mobility; US Census Bureau; Eurostat; PRC National Bureau of Statistics; ACEA actuals; Marklines; ARC ticketing data; STR; Statista; CBOE; OECD; BEA; GACC (customs) China; ONS; BCG

GDP forecast levels indexed to 2019 value (Base:100)

Note: As of reports dated 08 June 2020 to 16 Oct 2020, YoY forecasts; 1. For India, forecast is for financial year; for other countries, the forecast is for calendar year; 2. Range from forecasts (where available) of JPMorgan Chase; Morgan Stanley; Bank of America; Fitch Solutions; Credit Suisse; Danske Bank; ING Group; HSBC; Source: Bloomberg; World Bank; IMF; BCG

Surse: Bloomberg; World Bank; IMF; BCG

COVID-19 ȘI INFLUENȚA SA ASUPRA CONTEXTELUI MACROECONOMIC AL ROMÂNIEI

ÎN PRIMUL TRIMESTRU DIN 2020, DEBUTUL PANDEMIEI DE CORONAVIRUS A GENERAT O UNDĂ DE PANICĂ FĂRĂ PRECEDENT LA NIVEL MONDIAL, ÎN EUROPA ȘI PE PLAN INTERN. PE DE ALTĂ PARTE, SPRE DEOSEBIRE DE ALTE ȘOCURI DIN TRECUT, ȘI REACȚIA AUTORITĂȚILOR RESPONSABILE CU IMPLEMENTAREA POLITICILOR ECONOMICE A FOST FĂRĂ PRECEDENT, ATÂT DIN PERSPECTIVA CALENDARULUI, CÂT ȘI A AMPLITUDINII MĂSURILOR (PROGRAME MONETARE NECONVENȚIONALE, FISCAL-BUGETARE ȘI DE VENITURI CU UN VOLUM CUMULAT ÎN CONVERGENȚĂ SPRE 20 DE TRILIOANE USD LA NIVEL MONDIAL).

Reacția autorităților responsabile cu implementarea politicilor economice a fost promptă și pe plan intern, banca centrală reducând rata de dobândă de referință (până la nivelul minim istoric de 1,50%) și lansând un program de cumpărare de titluri de stat de pe piața secundară.

De asemenea, statul a intervenit cu un impuls fiscal estimat de Fondul Monetar Internațional (FMI) la peste 5% din PIB-ul anului 2019.

Concomitent, România a beneficiat și de programele lansate la nivelul UE după debutul pandemiei COVID-19 (de exemplu, SURE).

În acest context, am asistat în trimestrul II (perioada stării de urgență) la divergența dintre ajustarea semnificativă a consumului gospodăriilor populației (cu peste 13% an/an) și continuarea unei dinamici anuale pozitive a investițiilor productive (avans cu peste 2% an/an).

Considerăm că evoluția favorabilă a investițiilor productive în trimestrul II și semestrul I (**România fiind singura țară din Europa cu creștere a formării brute de capital fix în prima jumătate a anului 2020**) a fost determinată de nivelul redus al costurilor reale de finanțare, de majorarea investițiilor publice și de potențialul de dezvoltare și convergență din economia internă.

De altfel, majorarea expunerii pe economia internă în semestrul I reflectă încrederea băncilor străine în potențialul de dezvoltare și convergență a economiei interne spre media europeană în acest deceniu.

Aceste evoluții indică o diferență față de abordarea instituțiilor financiare în contextul crizei financiare din 2008, când expunerile principalelor bănci comerciale față de piețele emergente, inclusiv România, au fost semnificativ reduse și a fost necesar arbitrajul instituțiilor financiare internaționale. Astfel s-a născut Inițiativa de la Viena.

De asemenea, creșterea investițiilor productive în semestrul I creează premise pentru o tranziție rapidă de la ciclul economic post-criză la cel post-pandemie.

Totodată, România a reușit (cel puțin până în prezent) să-și mențină rating-ul investițional, precum și o reducere a costurilor de finanțare, în pofida absenței spațiului fiscal la momentul debutului pandemiei.

Se evidențiază faptul că, în trimestrul II, în România, ritmul de declin și deteriorarea finanțelor publice au fost mai puțin severe decât cele înregistrate în Zona Euro, principalul nostru partener economic.

Atragem însă atenția cu privire la faptul că România riscă să-și piardă rating-ul investițional, dacă decizia Parlamentului privind majorarea punctului de pensie cu 40% va fi implementată.

Subliniem faptul că, în ultimele luni, am asistat la ameliorarea indicatorilor macro-financiari, în pofida persistenței pandemiei. Elocvente în acest sens sunt dinamica din sectorul de construcții (intensiv în capital și forță de muncă), redinamizarea investițiilor străine directe, stabilizarea climatului din piața forței de muncă, ajustarea deficitului de cont curent și declinul costurilor de finanțare (rata de dobândă la titlurile de stat pe scadența de 10 ani a atins minimul din noiembrie 2016).

Pentru perioada imediat următoare considerăm că menținerea rating-ului investițional este o prioritate de politică economică. De asemenea, definitivarea proiectelor de infrastructură publică aflate în diverse faze de dezvoltare, identificarea unui nou model de convergență, pregătirea reformei administrației publice, deschiderea negocierilor pentru aderarea la Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și lansarea de proiecte de integrare regională sunt factorii cei mai importanți pentru performanța economiei interne în acest deceniu.

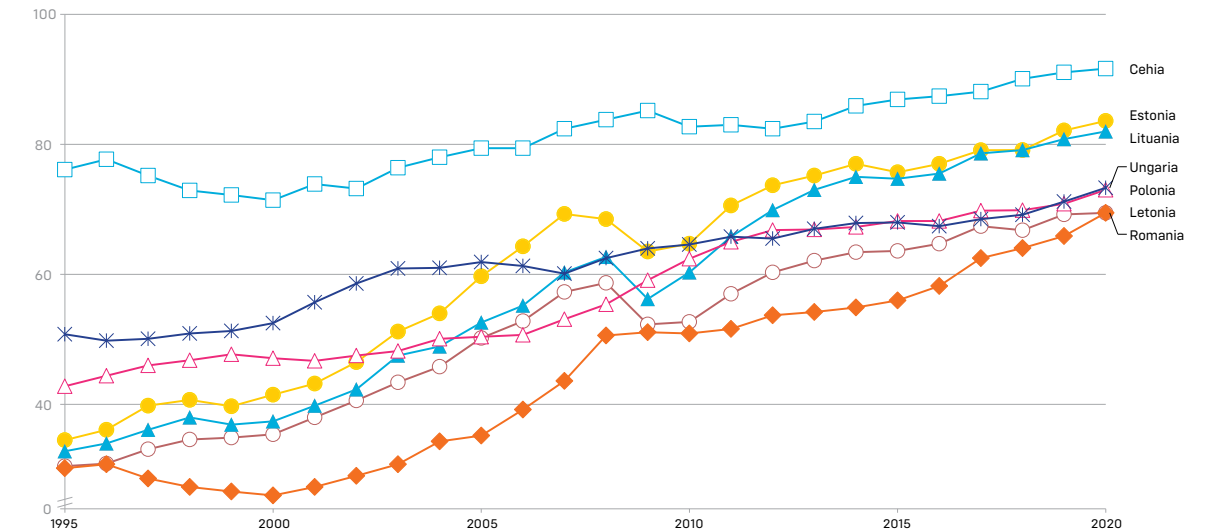

ROMÂNIA ÎN CONTEXT REGIONAL

DUPĂ O PERIOADĂ DE AJUSTARE MULT MAI DIFICILĂ DECÂT A CELORLALTE ȚĂRI DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST PÂNĂ ÎN ANUL 2000, ÎN ULTIMII 20 DE ANI ROMÂNIA A AVUT CEA MAI MARE CREȘTERE ECONOMICĂ DIN REGIUNE: 8% ÎN TERMENI DE PIB PER CAPITA AJUSTAT CU INDICATORUL PUTERII DE CUMPĂRARE, FAȚĂ DE 4% ÎN UNGARIA ȘI CEHIA ȘI 5% ÎN POLONIA. ASTFEL, ROMÂNIA A AJUNS ÎN 2019 LA 69% DIN MEDIA EUROPEANĂ PIB PER CAPITA AJUSTAT CU INDICATORUL PUTERII DE CUMPĂRARE, SIMILAR CU LETONIA ȘI PUȚIN SUB NIVELUL DIN POLONIA ȘI UNGARIA. MAI MULT, ÎN PERIOADA CRIZEI FINANCIARE ANTERIOARE, ROMÂNIA S-A DOVEDIT MAI REZILIENTĂ DECÂT CELELALTE STATE DIN REGIUNE: ÎN TIMP CE ȚĂRILE BALTICE ȘI CEHIA AU AVUT SCĂDERI IMPORTANTE, ROMÂNIA ȘI UNGARIA AU FOST SINGURELE CARE ȘI-AU MENȚINUT NIVELUL RELATIV AL PIB PER CAPITA; SIGUR, ESTE NOTABIL CAZUL POLONIEI, CARE A CONTINUAT SĂ CREASCĂ ȘI ÎN PERIOADA CRIZEI FINANCIARE.

Reziliența României în contextul crizei precedente și al celei curente constă în principal în contribuția consumului intern la formarea PIB, ceea ce demonstrează atât dimensiunea semnificativă a pieței interne și impactul dinamicii economice pozitive în formarea așteptărilor agenților economici la nivel național, cât și importanța unui mix coerent de politici economice naționale și europene în păstrarea optimismului mediului economic.

PIB per capita ajustat la Puterea de cumpărare (PPS), % din media UE

Sursa: Eurostat.

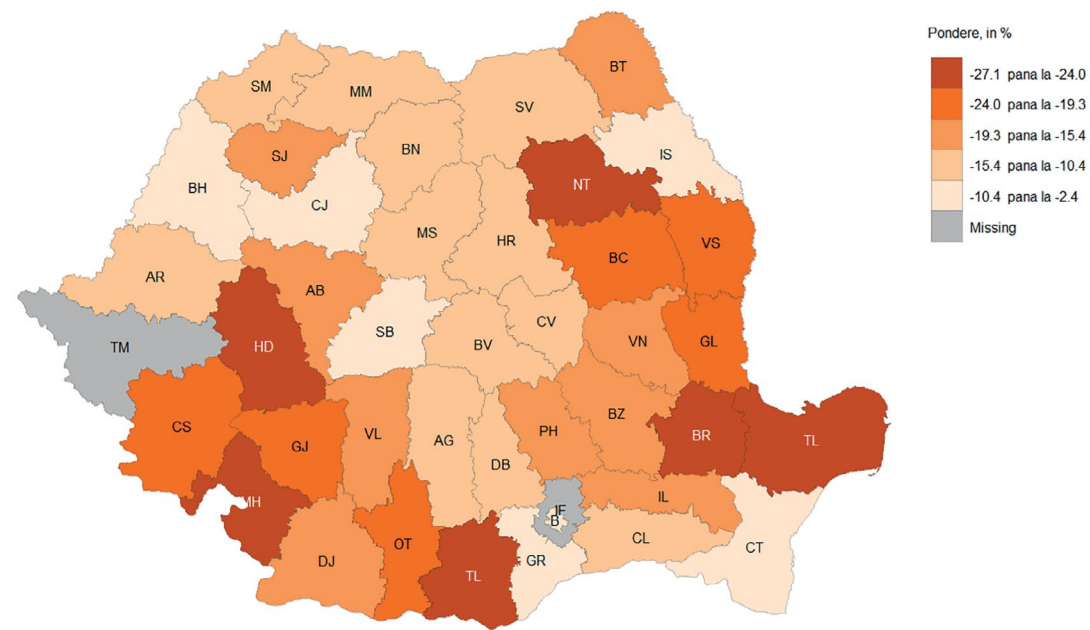
Analiza economiei României nu ar fi însă completă fără a enunța principalele probleme cu care ne confruntăm la nivel național:

Evoluțiile privind structura populației arată că **declinul demografic** va fi cea mai mare problemă a României în următorii ani. Analizând **dinamica populației** României începând cu anul 1990, constatăm o scădere cu 3,8 milioane de locuitori. În prezent, populația țării numără 19,4 milioane, în timp ce predicțiile pentru anul 2070, luând în considerare diverși factori, precum fenomenul migrației, spun că populația țării va ajunge la 15 milioane de locuitori. Aceste evoluții au un impact semnificativ în ceea ce privește raportul dintre populația activă și cea dependentă. Dacă în 2016 rata de dependență¹ era de 26,3%, pentru anul 2070 este preconizată să atingă 52,8%, această evoluție având implicații importante în creșterea economică potențială, în dinamica acesteia, în opțiunile de diversificare a activităților economice, în sistemul de asigurări sociale și în sustenabilitatea finanțelor publice. Pe de altă parte, aproximativ 3 milioane de români sunt în străinătate, cei mai mulți dintre ei în perioada activă. Nu se știe câți dintre ei vor reveni să lucreze în economia românească. Toate studiile demografice vorbesc despre **faptul că nevoile economiei interne pe termen mediu și lung nu vor mai putea fi acoperite de resursele umane autohtone. Pentru a dispune de forța de muncă necesară pe termen mediu, se impune accelerarea procesului de repatriere a românilor. În contextul actual, diaspora este una dintre resursele strategice pe care România le poate mobiliza pentru a contribui la procesul de creștere economică și de dezvoltare, la egalitate cu atragerea de investiții străine directe și cu accesarea fondurilor europene.** Abordarea tradițională presupune că migrația este un fenomen care destabilizează economiile. Istoria recentă ne-a demonstrat însă și contrariul. Irlanda este un studiu de caz care oferă rețetele unei strategii constructive pentru mobilizarea diasporii în scopul susținerii internaționale, proiectării interesului național și contribuțiilor reale la dezvoltarea economică.

Identificarea unor măsuri concrete și aplicarea acestora pentru a reține în țară forța de muncă și pentru a inversa exodul de inteligență reprezintă o altă prioritate promovată de AmCham, dar și o oportunitate pe care criza COVID-19 ne-o oferă. În același timp, studiile arată că în decizia de revenire în țară, în afară de posibilele stimulente, pentru românii din străinătate contează și alte elemente precum calitatea infrastructurii, sistemelor de educație și de sănătate, gradul de digitalizare a administrației publice, calitatea aerului sau stimularea antreprenoriatului. Deci, avem de-a face cu un mix de factori care trebuie urmăriți și transpuși în realitate. Tot acestea sunt elementele care vor conduce și la reducerea fenomenului emigraționist.

¹ Rata de dependență se calculează ca raport între populația cu vârsta de peste 65 de ani și cea cu vârsta între 15-64 de ani.

Scăderea populației rezidente între 2000 și 2019 (în %)

Ilfov: +76,1% Timiș: +2,2%

Sursa: Eurostat, Institutul Național de Statistică (INS), Raiffeisen Bank.

Sistemul de educație este deconectat în mare parte de la tendințele de evoluție ale economiei și tehnologiei și de la nevoile de dezvoltare socio-economice. Avem nevoie de un sistem de învățământ cuplat la nevoile societății, mediului de afaceri, orientat spre inovație și adoptarea metodelor și instrumentelor contemporane de predare. Educația modernă în sistem hibrid (blended learning), îmbogățită prin accesul la tehnologie, la conținut actualizat, interdisciplinar, valori umaniste, este un deziderat imediat. Doar așa fiecare elev și student poate beneficia de un proces educațional de calitate, care să-i pună în valoare potențialul intelectual, talentul, creativitatea și abilitățile practice. Educația este o responsabilitate fundamentală și o premisă esențială pentru orice model de dezvoltare coerent. Accesul la educație, calitatea actului educațional, alinierea dintre politicile educaționale și piața muncii sunt teme perene pentru care societatea românească modernă caută încă răspunsuri. Evoluțiile demografice și constrângerile din ce în ce mai serioase cauzate de fenomenul migrației accentuează nevoia de consolidare rapidă a performanței sistemului educațional pentru a asigura fundamentul dinamicii economice, sustenabilitatea finanțelor publice și supraviețuirea modelului societal contemporan.

Recomandăm cuplarea sistemului de educație la cerințele societății și economiei actuale, în care dezvoltarea aptitudinilor este mai importantă decât strict cumulul cantitativ de cunoștințe (oricum îndoielnic și adesea inadecvat).

Infrastructurile fizice sunt principala problemă structurală care limitează creșterea economică potențială. Domeniile cu cele mai mari decalaje invocate în mod constant în rapoartele și analizele de țară sunt transportul, sănătatea, educația sau cercetarea-dezvoltarea. Această stare de fapt demonstrează că problema investițiilor în infrastructuri fizice este una generalizată care necesită o abordare sistemică. Trebuie radical îmbunătățită capacitatea instituțiilor publice responsabile de a elabora strategii pe termen lung, de a obține angajament transpartinic, de a întocmi planuri de acțiune eficiente, documentații tehnice solide, soluții de finanțare complexe, de a monitoriza implementarea proiectelor și de a administra infrastructurile.

Există o listă cuprinzătoare de **sectoare economice și domenii de activitate care ar trebui să fie priorități transversale ale politicii economice, dar în care sunt necesare reforme**, precum: infrastructura digitală, sistemul de sănătate, agricultura, protecția mediului, educația, sectorul producției industriale, sectorul serviciilor, digitalizarea proceselor și activităților productive, serviciile și economia circulară.

Deficite gemene: deficitul bugetar și deficitul de cont curent.

În perioada crizei sanitare, economiștii, instituțiile internaționale și guvernele au priorizat nevoia stridentă de a oferi sistemului medical resursele necesare pentru a combate pandemia, iar economiei și societății, mijloacele de asigurare a subsistenței și de menținere a unor condiții de viață decente. Totuși, pe termen mediu, societățile contemporane trebuie să găsească soluții viabile pentru a gestiona nivelurile exacerbate de îndatorare care caracterizează economia globală. Tocmai în acest context problema deficitelor gemene trebuie avută în vedere de decidenții de politici economice autohtoni.

Deficitul bugetar persistent este determinat de numeroși factori. Din perspectiva fundamentală însă, problemele grevează atât partea de colectare a veniturilor bugetare, cât și cea de cheltuieli publice. Din perspectiva veniturilor fiscale (inclusiv contribuții sociale), România colectează anual în jur de 27% din PIB, unul dintre cele mai mici niveluri de colectare dintre statele membre ale UE, în contextul în care media europeană a acestui indicator este de 40-41% din PIB. Nivelurile de colectare menționate nu iau în considerare impactul pe care pandemia l-a avut asupra economiei naționale. În această perioadă este obligatoriu să protejăm cererea internă și mediul economic național de presiunea generată de contracția cererii agregate. Totuși, în aplicarea măsurilor de sprijin pentru economie trebuie să distingem între companiile care se confruntă cu probleme de lichiditate și cele care sunt insolvente.

Deficitul de cont curent cunoaște în ultima perioadă o dinamică îngrijorătoare, în sensul că a continuat să se adâncească pe parcursul anului 2019, susținut de nivelul cererii interne, reflectate în evoluția importurilor. O analiză a structurii importurilor relevă o pondere importantă a bunurilor de consum, ori susținerea consumului în defavoarea investițiilor și a creșterii economice potențiale afectează sustenabilitatea modelului. De asemenea, investițiile străine directe care reprezentau una dintre sursele importante de acoperire a deficitului extern s-au contractat. Indiferent de scenariile de evoluție a economiei globale, există consens cu privire la o contracție puternică a activității economice pentru anul curent. Luând în considerare impactul semnificativ pe care pandemia și criza economică îl au pentru principalii parteneri comerciali externi ai României (Germania, Italia, Franța, Spania), precum și caracterul global al crizei (ceea ce exclude opțiunile de diversificare) este de așteptat ca în continuare contribuția factorului extern la formarea PIB să rămână în teritoriul negativ.²

Privite în ansamblu, cele două tipuri de deficit reprezintă probleme economice fundamentale care grevează modul de funcționare a economiei. Manifestarea lor pe termen lung și absența măsurilor de reforme structurale țintite, adâncesc impactul asupra economiei. Aceste îngrijorări se reflectă inclusiv în evoluția rating-ului suveran al României și influențează costul creditului.

Limitarea investițiilor publice este un subiect tratat sistematic de către AmCham România în ultimii ani. Cu toate că evoluțiile indicatorului au cunoscut fluctuații importante în ultima perioadă, există probabil consens cu privire la importanța subiectului pentru orice model de creștere economică sustenabilă. Investițiile publice în România au fost limitate de structura alocării resurselor publice și de legislația fiscală, care favorizează consumul. Deși nivelul investițiilor raportat la PIB este unul dintre cele mai ridicate din UE, așa cum constatăm într-unul din [rapoartele AmCham dedicate acestui subiect](#), totuși, aceste alocări nu se reflectă în calitatea infrastructurilor fizice și a serviciilor publice care încă lasă de dorit. **În acest context, utilizarea resurselor disponibile prin instrumentul financiar Next Generation EU sau prin alte programe structurale la care România are acces în exercițiul financiar 2021-2027 devine esențială pentru dezvoltarea sectoarelor de activitate cu o contribuție semnificativă la formarea PIB.** În același timp, trebuie subliniat și reversul medaliei, respectiv faptul că România a ajuns dependentă de fondurile europene pentru a-și finanța investițiile. Cu alte cuvinte, dacă fondurile europene nu ar mai fi disponibile, România ar fi în imposibilitatea de a mai finanța investiții în mari proiecte de infrastructură, deoarece nivelul redus al încasărilor bugetare, cuplat cu rigiditatea cheltuielilor bugetare nu mai permite alocări pentru investiții. Deși în perioada crizei sanitare cheltuielile pentru investiții sunt direcționate cu precădere către sectorul sanitar și sunt determinate de primatul urgenței, calitatea cheltuielilor publice nu trebuie să fie neglijată.

² Un scenariu de evoluție similar este analizat și în Raportul BNR cu privire la inflație publicat în luna mai a.c., disponibil la <https://www.bnr.ro/PublicationDocuments.aspx?icid=3922>.

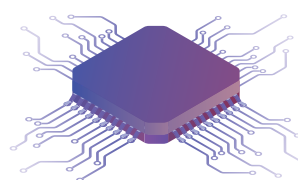
ARII CHEIE ȘI MĂSURI PENTRU REPOZIȚIONAREA ROMÂNIEI

CONTEXTUL ACTUAL, COMPLEX ȘI FĂRĂ PRECEDENT, CREEAZĂ PREMISE UNICE PENTRU LANSAREA UNEI STRATEGII DE ȚARĂ PENTRU INVESTIȚII PUBLICE ȘI PRIVATE, CARE SĂ VIZEZE URMĂTOARELE DOMENII STRATEGICE:

1. Echilibrul bugetar și legislativ

Restabilirea echilibrului bugetar pentru a asigura păstrarea rating-ului de țară și asigurarea predictibilității legislative care să încurajeze investițiile

2. Transformarea digitală

Accelerarea transformării digitale a administrației, precum și stimularea digitalizării întregii economii

3. Integrarea lanțului valoric

Stimularea integrării lanțurilor valorice în România, prin atragerea de business-uri care completează sau suplimentează producția locală, limitând astfel importurile, reducând presiunea asupra balanței comerciale și crescând valoarea adăugată generată în România

4. Industrii cu valoare adăugată

Stimularea industriilor cu valoare adăugată pentru a re-poziționa economia din poziția de „low cost” către „high value added”, și pentru a încuraja producerea unei valori adăugate mai mari în România.

5. Dezvoltarea infrastructurii

Inițierea și/sau dinamizarea investițiilor în infrastructura de toate tipurile (rutieră, feroviară, maritimă, energie, sănătate, educație), folosind eficient fondurile europene disponibile, complementate de alte surse de finanțare disponibile

6. Proiecte emblematice

Dezvoltarea unor proiecte emblematice, care pot conduce la creșterea vizibilității României și care pot stimula investițiile cu valoare adăugată mare

1. Echilibrul bugetar:

politica fiscală pro-ciclică, încurajarea nesustenabilă a consumului și controlul lax al calității cheltuielilor publice necesită corecții severe.

Din perspectiva veniturilor la bugetul de stat, pe termen scurt și mediu trebuie accelerată digitalizarea Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF), concomitent cu creșterea gradului de colectare a taxelor și impozitelor și cu reducerea economiei informale. De asemenea, pentru sustenabilitatea sistemului cotei unice este necesară revenirea la principiul “level playing field” pe care se bazează acest sistem de impozitare. **Numai o bază largă de impunere poate asigura stabilitate în contextul unor cote, dar și al unor baze de impozitare rezonabile.**

Din perspectiva cheltuielilor, este necesară restructurarea modului de alocare a resurselor astfel încât investițiile și cheltuielile productive să ocupe o pondere semnificativ mai importantă în anvelopa bugetară. Raportul dintre cheltuielile cu salarii și asistența socială, **care acum consumă 88% din venituri**, și investiții trebuie regândit în favoarea **investițiilor**.

Dincolo de responsabilitate bugetară, este nevoie și de responsabilitate politică. Exemple relevante și actuale sunt decizia contestată de mediul de afaceri de majorare cu 40% a punctului de pensie începând cu septembrie 2020, dublarea alocațiilor, măriri de salarii, impactul bugetar deplin al acestora urmând să fie resimțit în anul 2021. Astfel de măsuri au efecte extinse în economie, adâncind semnificativ deficitele bugetare, afectate oricum de criza economică care a redus veniturile bugetare și a crescut cheltuielile publice, și crescând inflația. În această situație sustenabilitatea finanțelor publice devine un element critic al deciziei de aplicare a unor astfel de măsuri.

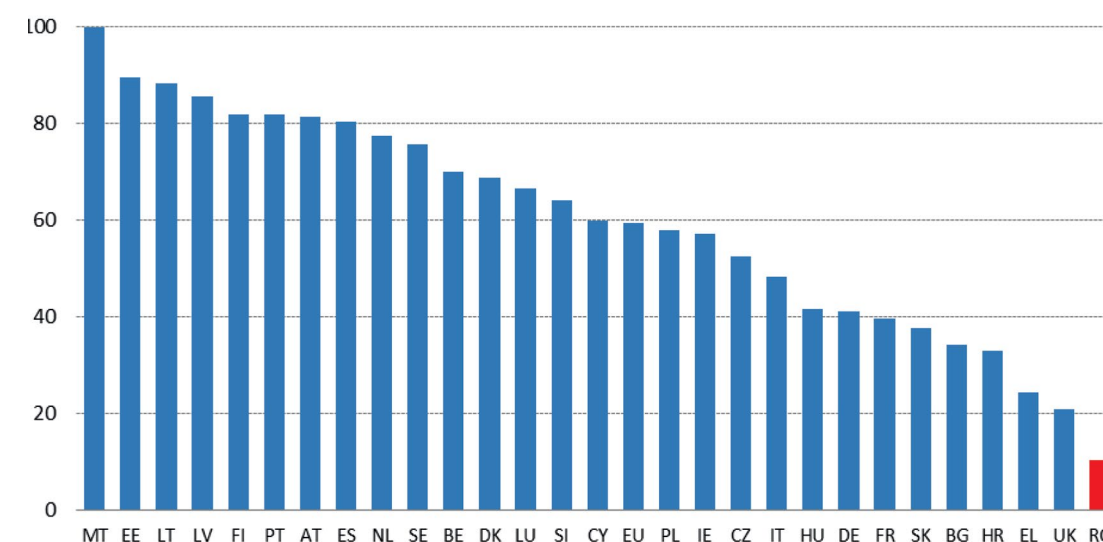
2. Transformarea digitală:

Acest proces accelerat la nivel global de contextul actual trebuie să fie prioritar și pentru România, iar pentru a ține pasul, atât în administrația publică, cât și în economia privată, este nevoie de încurajarea investițiilor în produse și servicii digitale.

În timp ce România se află pe unul dintre ultimele locuri în Europa din punct de vedere al competențelor digitale, statele care au digitalizat administrația și economia au înregistrat beneficii majore în ce privește productivitatea muncii, inovația și reducerea costurilor pentru derularea afacerilor.

Priorități majore în acest domeniu sunt restructurarea funcțională și digitalizarea serviciilor publice și a administrațiilor la nivel național, regional și local. Pandemia a evidențiat încă o dată problemele structurale de capacitate a administrațiilor în furnizarea serviciilor esențiale către comunitățile pe care le deservește și lipsa pârghiilor și mijloacelor de a asigura continuitatea acestor servicii în contextul unui șoc complex. Lecțiile crizei actuale ar trebui să fie încorporate în modelele de dezvoltare a serviciilor publice, a instituțiilor și companiilor care le furnizează.

📍 Cetățeni (%) care au folosit internetul în interacțiunea cu autoritățile publice în ultimele 12 luni

Sursa: Eurostat.

Dezvoltarea și susținerea competențelor și a abilităților digitale (atât de bază, cât și de specialitate) în rândul cetățenilor vor fi cruciale pentru asigurarea competitivității României, redresării economice și stimulării indicelui economiei și societății digitale (România se află pe locul 26 din 28, conform scorului DESI – Indicele economiei și societății digitale). Mai mult, România ocupă penultimul loc în clasamentul DESI în ceea ce privește dimensiunea capitalului uman, doar 31% din populație având abilități digitale de bază, comparativ cu media UE de 58%.

3. Integrarea lanțurilor creatoare de valoare: odată cu vulnerabilitățile accentuate de pandemie pentru afacerile cu grad redus de integrare pe lanț, se creionează și oportunități de relocare de facilități industriale mai aproape de consumatorii din Europa.

Industria din România s-a dezvoltat mult în ultimele decade, **în primul rând pe baza competitivității din punct de vedere al costurilor, susținută până la un moment dat de disponibilitatea forței de muncă bine calificată, la un cost redus.** Dacă în ultimii ani dinamica forței de muncă devenise problematică, **criza COVID-19 ar putea echilibra situația sub condiția unor politici articulate de atragere pe piața muncii a românilor din diaspora, concomitent cu implementarea unor reforme coerente și cu stimularea antreprenoriatului local.** Totodată, deși costurile salariale din România sunt în continuare mici comparativ cu alte țări din regiune, expresie a nivelului scăzut de productivitate, avantajul costurilor salariale mici este erodat treptat de creșterea gradului de automatizare care transformă piața globală a forței de muncă.

Pe de altă parte, România are o balanță comercială structural negativă, importând o bună parte a componentelor asamblate în unitățile de producție și a produselor de larg consum.

La nivel global, observăm o tendință în creștere de a localiza producția de componente cât mai aproape de fabricile de asamblare, pentru a reduce riscul de perturbare a lanțului de aprovizionare în cazul unor crize precum cea cauzată de pandemia COVID-19.

Acest context creează o oportunitate pentru România, aceasta putând să atragă investiții substanțiale, însă, evident, trebuie creat un mediu favorabil acestora, prin simplificarea procedurilor administrative și debirocratizare, asigurarea stabilității legislative și fiscale și prin dezvoltarea de facilități specifice pentru anumite tipuri de investitori (deopotrivă la nivel central și local). România are șansa să își restructureze sectoarele de activitate, astfel încât să consolideze reziliența modelului său economic și societal utilizând instrumentele de finanțare puse la dispoziție prin programul Next Generation EU. Dezvoltarea lanțurilor de valoare în sectoarele cu relevanță strategică, precum sănătatea și industriile conexe - chimică, textilă, a materialelor avansate, digitalizare, telecomunicații etc., pare a fi noua provocare pe care Europa însăși își propune să o abordeze în noua paradigmă de raportare la globalizare. În acest context, integrarea economică în modelul european va deveni dificilă fără o convergență a priorităților de dezvoltare.

România are nevoie de o agenție Invest Romania, activă, dotată cu profesioniști, cu bază materială și legislativă care să-i ofere anvergura necesară misiunii de atragere și menținere a investițiilor sustenabile, aliniată cu politica de dezvoltare și competitivitate a țării. Invest Romania trebuie să fie alături de investitorii deja existenți în România principalul agent de promovare a României ca destinație de investiții/relocare.

4. Încurajarea industriilor cu valoare adăugată mare și/sau strategice: România trebuie să aibă o politică coerentă reflectată și într-un cadru legislativ clar, stabil și stimulat pentru dezvoltarea unor sectoare precum TIC – tehnologia informațiilor și comunicațiilor, transporturi, industrie chimică, agricultură.

Exemplele pot include valorificarea resurselor de gaze naturale din Marea Neagră pentru regenerarea industriei petro-chimice sau prelucrarea numeroaselor resurse pe care România le are, în locul exportului de materii prime (a se vedea exemplul exportului de materii prime din agricultură, deja de notorietate). În tandem cu stimularea acestor sectoare, România trebuie să contureze o abordare echilibrată care să încurajeze dezvoltarea industriilor verzi, cu un consum redus de energie și cu un grad scăzut de poluare, în spiritul demersurilor europene privind tranziția către o economie sustenabilă și ecologică, materializate prin inițiative precum Next Generation EU, Pactul Ecologic European și Planul de Acțiune privind Economia Circulară. **O altă componentă importantă este cea a cercetării și dezvoltării, care poate fi în continuare stimulată prin facilități bine direcționate.**

STUDIU DE CAZ – TIC

Șansa României de a se dezvolta într-un ritm mai rapid decât multitudinea de state europene avansate din punct de vedere economic, constă în adoptarea tehnologiei și o adaptare rapidă a modelului economic național la cerințele și specificul economiei digitale. Potrivit Băncii Naționale a României (BNR), sectorul TIC ar putea atinge o cotă de 12% din PIB până în 2025, aproape la egalitate cu industria auto și de două ori mai mare decât sectorul agricol, pe care l-a întrecut deja.

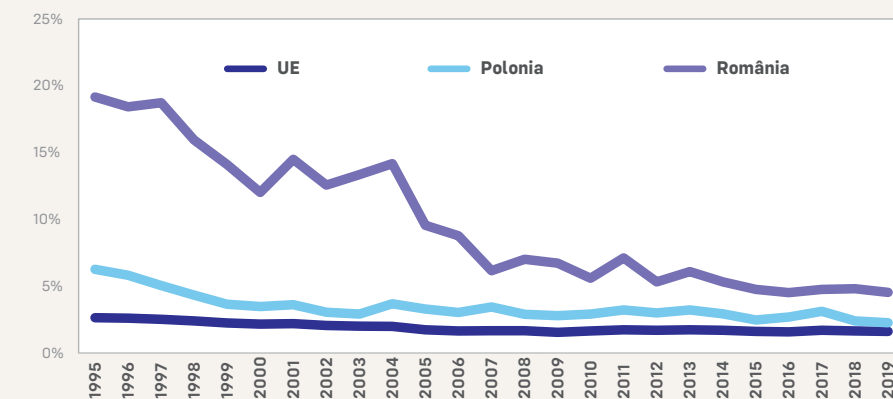
Așa cum a demonstrat BNR în raportul său privind inflația din mai 2020, expunerea economiei românești la serviciile TIC (5% din valoarea adăugată brută provine din acest sector), printre cele mai ridicate din Europa, reprezintă unul dintre avantajele invocate adesea în ultimii ani, care rămâne valabil pentru viitorul previzibil.

STUDIU DE CAZ - AGRICULTURA

CONTEXT:

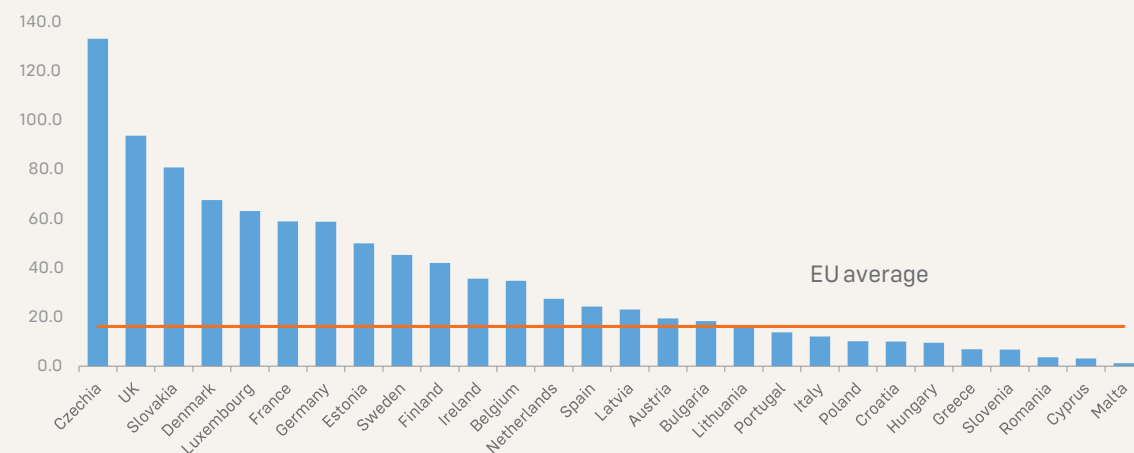
- agricultura – ramură tradițională în economia României;
- sector de importanță strategică, aspect evidențiat mai ales în perioadele de ajustare în urma incidenței șocurilor economice, inclusiv criza COVID-19;
- țara cu a șasea cea mai mare suprafață de terenuri agricole din UE;
- ferme mici (91,8% dintre exploatațile agricole au o suprafață mai mică de 5 hectare), în România găsim o treime din numărul total de ferme din UE;
- populație cu activitate în agricultură foarte numeroasă, respectiv 1,6 milioane de persoane;
- din totalul cheltuielilor de consum ale românilor, o treime merge pe alimente, cea mai ridicată pondere din rândul țărilor membre ale UE;
- România ocupă poziția 38 în topul mondial al securității alimentare dintre cele 133 de țări analizate, conform Indicelui Global de Securitate Alimentară (Global Food Security Index - GFSI);
- potențial foarte ridicat în sectorul agricol, dar randament foarte scăzut al producției;
- balanța comercială cu produse agroalimentare a României a devenit o vulnerabilitate, cu posibil potențial sistemic, conform analizei Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM), din cadrul BNR;
- România este unul dintre cei mai importanți producători de cereale din UE;
- infrastructura rutieră deficitară în zona rurală împiedică o conectare mai bună și mai eficientă a lanțului producători-procesatori-consumatori;
- gradul scăzut de acoperire a sistemelor de alimentare cu apă și canalizare împiedică dezvoltarea de centre de depozitare sau procesare;
- România produce pentru piața internă și externă bunuri agroalimentare cu valoare adăugată scăzută și importă produse cu valoare adăugată mai ridicată.

Contribuția sectorului primar la VAB

Sursa: Eurostat

Mărimea medie a fermelor (hectare)

Sursa: Eurostat

PROVOCĂRI VECHI ȘI NOI:

- asigurarea securității alimentare pe termen lung și în orice context - nivelul crescut de importuri de produse agro-alimentare cu valoare adăugată, corelat cu nivelul scăzut de consum din producția internă reprezintă o vulnerabilitate majoră a securității alimentare a României și o adevărată provocare în contextul actual;
- lipsa cadastrării terenurilor agricole și fragmen-tarea exploatațiilor afectează în multe zone creș-terea productivității prin limitarea investițiilor în infrastructura de irigații și/sau prin gestionarea incorectă sau limitată a tehnologiei agricole;
- diminuarea dependenței de importurile de alimente și echilibrarea balanței comerciale cu alimente și animale vii;
- creșterea finanțării pentru continuarea și accele-rarea investițiilor pe termen scurt și mediu;
- sistem de irigații precar, cvasi-inexistent;
- integrare insuficientă în circuitul intern între producători, comercianți și consumatorii finali;
- ameliorarea culoarelor de desfacere a producției în interiorul țării.

SOLUȚII:

Pentru sectorul agricol, dar și pentru dezvoltarea rurală reală, propunem:

- accelerarea acțiunilor de cadastru la nivel națio-nal, având ca scop clarificarea în ceea ce privește dreptul de proprietate asupra terenurilor agricole;
- îmbunătățirea accesului la finanțare, inclusiv pentru micii fermieri;
- îmbunătățirea pregătirii profesionale a celor care lucrează în agricultură prin actualizarea programei școlare, dezvoltarea școlilor de profil, derularea unor programe accesibile de învățare pe tot parcursul vieții;
- reconstrucția și modernizarea sistemului de irigații;
- fructificarea potențialului dat de calitatea terenului agricol prin promovarea agriculturii ecologice;
- promovarea asocierii micilor producători și dezvoltarea centrelor de colectare („food hubs”), care să ofere și servicii adiacente (ambalare, etichetare etc.) și să asigure lanțuri scurte de aprovizionare;
- densificarea unităților de procesare a produ-selor agricole în vederea creșterii valorii adăugate în agricultură, a consumului intern de produse procesate și a exporturilor de astfel de produse, în locul produselor neprelucrate/cu valoare adău-gată mică;
- promovarea avantajelor tehnologiei agriculturii de precizie (dronile agricole, sisteme GPS auto-matizate, senzori pentru sol, gestionarea lucră-rilor și proceselor prin aplicații agricole); utilizarea de soluții digitale inclusiv pentru monitorizarea producției locale prin rețele care pot certifica proveniența alimentelor, pot urmări tiparele de consum și pot contribui la reducerea pierderilor de alimente perisabile;

- măsuri de stimulare și reconstrucție a sectorului zootehnic, având în vedere resursele foarte mari existente (atât cereale pentru furaje, cât mai ales pășuni pentru vaci de lapte și carne) și densitatea sectorului (animal/ha de teren arabil) mult sub media oricărei țări UE;
- măsuri/scheme de asigurare a riscurilor fermelor, în principal cele privind vremea, prin fonduri create la nivel național/organizațional;
- modernizarea și revitalizarea stațiunilor și institu-telor de cercetări în domeniul agricol și dezvoltare rurală;
- pregătirea resursei umane (la nivelul beneficia-rilor dar și a experților publici) pentru a utiliza cât mai rapid fondurile disponibile pentru România în anvelopa financiară 2021-2027 a Fondului Euro-pean Agricol și pentru Dezvoltare Rurală (FEADR);
- stimularea lucrătorilor din agricultură, reveniți în România odată cu criza COVID-19, să rămână să lucreze în fermele din țară. În contextul crizei puternice de muncă calificată în agricultură în ultimii ani, întoarcerea lucrătorilor sezonieri repre-zintă o oportunitate pe care trebuie să o folosim.

Pentru ca aceste soluții, dar și altele, să se poată implementa de o manieră coerentă și susți-nută, este nevoie de un plan pe termen lung, fundamentat pe o abordare transversală, care să angreneze într-un demers comun fermierii, distribuitorii, industria de retail și autoritățile locale pentru o viziune pragmatică și sustenabilă cu privire la agricultura românească. Între timp însă este esențială demararea implementării soluțiilor enunțate mai sus.

5. Dezvoltarea infrastructurilor fizice: o condiție *sine qua non* pentru dezvoltarea României este extinderea sistemului de autostrăzi și modernizarea căii ferate pentru a facilita accesul la resurse materiale și umane, care ar permite valorificarea potențialului economic al tuturor zonelor țării și implicit reducerea disparităților dintre regiuni. Investiții mai mari pentru modernizarea tuturor tipurilor de infrastructuri – transport, utilități, sănătate, energie, educație, agricultură, vor crește productivitatea muncii la nivelul economiei, iar reducerea costurilor și timpului de transport va îmbunătăți competitivitatea firmelor exportatoare. Totodată, **demararea urgentă a proiectelor de mari investiții în infrastructura critică, va crește încrederea în economie și va conduce la o redresare mai rapidă.**

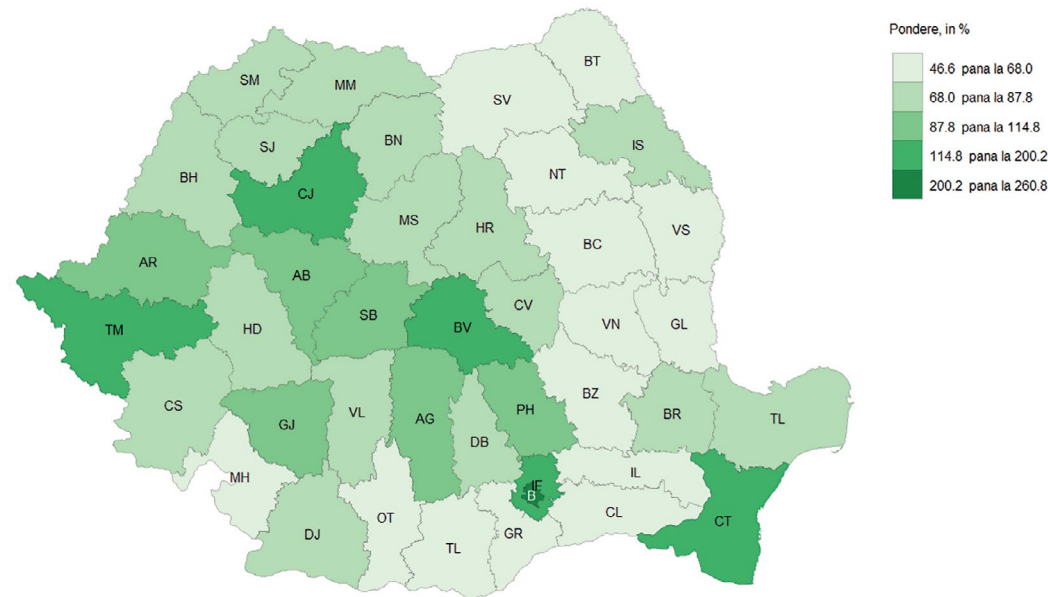
Investițiile în infrastructură au un efect multiplicator mare în economie, contribuind la atenuarea crizei economice și la o redresare mai rapidă. Este acel moment în care România are ocazia nu doar să recu-pereze decalajele generate de întârzierea implementării unor reforme reale, dar și să folosească acest decalaj ca un element de redresare rapidă. Altfel spus, faptul că România are foarte mult de recuperat se poate dovedi un avantaj în contextul pandemiei și al fondurilor europene disponibile României în urmă-toarea perioadă, cu condiția să știm clar ce vrem să facem și unde vrem să ajungem.

Statul continuă să aibă un rol primordial în asigurarea infrastructurii de bază, pe care sectorul privat nu are capacitatea de a o furniza, și, în acest scop, statul trebuie să beneficieze de resurse bugetare adecvate, a căror cheltuire eficientă să fie supusă monitorizării publice. În etapa actuală de dezvoltare a României, atenția trebuie îndreptată asupra modului în care statul utilizează resursele generoase care îi vor fi puse la dispoziție de către contribuabili și de către UE. În plus, bugetul României are nevoie de venituri suplimentare care să poată fi mobi-lizate pentru investiții publice.

Dezvoltarea precară a infrastructurii de transport (rutier, feroviar și naval) limitează creșterea economică, astfel că, de exemplu, cel puțin finalizarea autostrăzilor Târgu-Mureș – Iași și Pitești - Sibiu ar trebui să fie între obiectivele principale ale strategiei de dezvoltare economică.

În strânsă legătură cu punctele de mai sus prin care propunem transformarea României într-o destinație de investiții, dar și cu punctul următor prin care încurajăm proiecte emblematice, semnalăm necesitatea conectării cu prioritate a parcurilor industriale la infrastructura națională de transport și facilitarea diversificării mijloa-celor/căilor de transport pentru eficientizarea fluxurilor logistice.

PIB per capita/județ (% din PIB pe capita în România)

Notă: Date aferente anului 2017.

Sursa: Eurostat, INS, Raiffeisen Bank.

Această hartă ne arată o eterogenitate foarte ridicată a gradului de dezvoltare economică a județelor țării, unul dintre motivele acestei disparități regionale fiind și infrastructura de transport precară și inegal distribuită pe teritoriul României.

6. Lansarea de proiecte fanion: pentru a reda încrederea consumatorilor și a investitorilor în economie și pentru a atrage în continuare capital, atât autohton cât și străin, România trebuie să se angajeze în proiecte complexe, prin care să se distingă în plan regional și european.

Având în vedere poziționarea strategică în estul Europei, cu acces la Marea Neagră, România ar putea acapara o bună parte din fluxul de mărfuri est-vest (dar și nord-sud), prin dezvoltarea capabilităților portuare la Marea Neagră, transformându-se astfel într-un **hub logistic și de producție**.

Un alt exemplu este dezvoltarea unui **fond de investiții** finanțat din resurse publice europene și naționale, care să susțină **valorificarea pe piață a rezultatelor cercetării și inovării**.

Un alt proiect fanion poate fi **ecoturismului**, prin crearea unor programe dedicate în direcția valorificării potențialului turistic și cultural local în tandem cu educarea turiștilor în scopul protejării mediului, a biodiversității și a patrimoniului natural (spre exemplu, în zone precum Delta Dunării sau Parcurile Naționale).

Din sfera "viitorului" și valorificării potențialului subutilizat de cercetare-dezvoltare-inovare, propunem **Platforma de Tehnologii Avansate și Conținut, pentru educație** – cunoscută pentru potențialul său în domeniul dezvoltării de jocuri. România ar putea orienta acest potențial către dezvoltarea unei platforme de jocuri educaționale, esențiale atât formării clasice (față în față), educației hibride, cât și celei online: jocuri educaționale, senzori, imersie 3D, realitate virtuală și realitate imersivă. **O astfel de orientare prezintă potențialul unui salt calitativ cu impact în educație, inovare, antreprenoriat și economie.**

MĂSURI STRATEGICE ȘI SECTORIALE PENTRU SUSȚINEREA ȘI STIMULAREA REPOZIȚIONĂRII ROMÂNIEI ÎN PLAN INTERN ȘI EXTERN

PLAJA DE MĂSURI STRATEGICE ȘI SECTORIALE CARE POT FI LUATE PE TERMEN SCURT ȘI MEDIU PENTRU SUSȚINEREA ȘI STIMULAREA REPOZIȚIONĂRII ROMÂNIEI, ATÂT PE PLAN INTERN, CÂT ȘI EXTERN, ESTE LARGĂ. ÎN CONTINUARE VĂ PREZENTĂM SECTOARELE ȘI MĂSURILE PRIORITARE IDENTIFICATE DE AMCHAM ROMÂNIA:

1. Identificarea unui nou model de convergență economică
2. Accesarea Next Generation EU și a bugetului multianual 2021-2027
3. Consolidarea fiscal-bugetară post-pandemie
4. Accelerarea transformării digitale
5. Prioritizarea cercetării-dezvoltării-inovării
6. Dezvoltarea pieței de capital
7. Reforma sistemului de sănătate
8. Reforma în educație
9. Energie și mediu
10. Piața muncii
11. Turism
12. Statul de drept

1. IDENTIFICAREA UNUI NOU MODEL DE CONVERGENȚĂ ECONOMICĂ axat pe tranziția de la cantitate la calitate, de la consum la investiții, utilizarea mai eficientă a resurselor interne, continuitatea reformelor structurale și implementarea unui mix echilibrat de politici economice.

Pentru economia României, consumul a fost un motor de creștere reductibil în ultimii ani. Conform Institutului Național de Statistică, consumul a susținut aproape 80% din creșterea economică. În condițiile în care, în contextul actual al crizei COVID-19, asistăm la o contracție generalizată a cererii, este necesar ca România să consolideze cererea internă la nivelul economiei și să încurajeze ponderea consumului local în totalul consumului. Deși consumul a crescut, o mare parte din creștere a fost susținută de importuri, ceea ce a condus la dezechilibre ale balanței externe. Așadar, este necesară o restructurare a sectoarelor productive ale economiei naționale cu scopul de a corecta deficitul extern și a crește gradul de complexitate a economiei. O astfel de abordare contribuie la creșterea competitivității și a PIB-ului potențial.

Modelul de creștere a ofertei agregate interne și implicit actualul model de creștere economică ridică probleme evidente de sustenabilitate, fiind subminat în același timp și de aspectul deficitelor gemene descrise anterior. **Criza actuală oferă României șansa de a restructura modelele de producție din toate sectoarele economiei naționale pentru a dezvolta modele de producție circulare, care să pună accentul pe durabilitate și pe gestionarea responsabilă a resurselor.** De asemenea, restructurarea lanțurilor de furnizori trebuie să țină cont de tendințele de relocare determinate de nevoia proximității geografice și de prevenirea impactului unor situații neprevăzute, precum pandemiile globale sau dezastrele naturale. Doar în acest fel economia locală va putea valorifica oportunitățile de dezvoltare și integrare în lanțurile de valoare continentale, pe care Europa își propune să le operaționalizeze.

Procesele de dezvoltare și convergență economică ale României au fost dependente de aderarea la UE pe parcursul ultimelor două decenii, evidențiindu-se intrările masive de investiții străine directe, absența unui mix echilibrat de politici economice (cu impact nefavorabil la nivelul stabilității macro-financiare) și exodul populației active.

Date fiind provocările curente din sfera economiei mondiale (tranziția spre o nouă ordine) și europene apreciem că este fundamental pentru România și țările din regiune să implementeze un nou model de convergență, axat pe realocarea eficientă a resurselor interne, implementarea unui mix echilibrat de politici economice, accelerarea reformelor structurale (inclusiv dezvoltarea pieței de capital), integrarea regională și tranziția spre dimensiunea calitativă.

România dispune în prezent de resurse umane, financiare și digitale, însă se confruntă cu provocări la nivelul mecanismelor de alocare, datorate inclusiv nivelului încă ridicat de birocrație.

În acest context, politica economică ar trebui să prioritizeze direcțiile de dezvoltare și să identifice mecanismele de canalizare rapidă și eficientă a resurselor (fiind imperativ necesară reforma administrației publice), pentru transformarea potențialului în realitate.

Indiferent de culoarea politică a majorității care guvernează România, trebuie extinse și modernizate infrastructurile de transport rutier și feroviar, de sănătate, educație, energie, mediu și agricultură.

Dezvoltarea sustenabilă a economiei interne este dependentă de implementarea unui mix echilibrat de politici economice, care să nu creeze dezechilibre macroeconomice, aspect fundamental pentru ca sectorul privat să implementeze proiecte investiționale de anvergură.

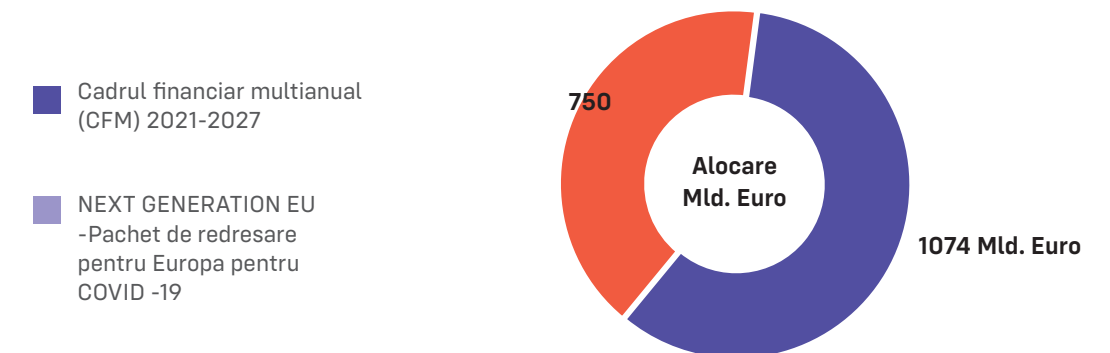
Soliditatea sectorului financiar-bancar, potențialul pieței de capital și dinamica din sectorul tehnologiei informației sunt factori care confirmă că România poate avansa pe scara dezvoltării prin resurse proprii, aspect care poate contribui la evitarea unor ajustări abrupte la momentul incidenței unor șocuri externe pe viitor.

Însă, trebuie accelerate reformele în sectorul public, prin ajustarea aparatului administrativ și digitalizarea proceselor, modernizarea companiilor de stat, implementarea de politici fiscal-bugetare orientate spre continuitatea investițiilor și dezvoltare pe termen mediu, redinamizarea diplomației economice și lansarea de proiecte de integrare cu țările din regiune (România este liderul SEE din perspectiva PIB-ului, populației etc.).

2. ACCESAREA NEXT GENERATION EU ȘI A BUGETULUI MULTIANUAL 2021-2027

În contextul pandemiei și crizei economice subsecvente, UE a agreat un plan de relansare economică și un buget generos de 750 de miliarde de Euro, prin pachetul Next Generation EU și 1.074 de miliarde de Euro prin intermediul cadrului financiar multianual 2021-2027, care vor fi disponibile statelor membre pentru a face față acestor provocări. În timp ce alocările sunt generoase, este esențială mobilizarea rapidă și eficientă a acestor resurse pentru a contribui efectiv la salvarea vieților omenești, la susținerea puterii de cumpărare și la consolidarea lanțurilor de valoare în statele membre, cele mai afectate de criza sanitară și economică.

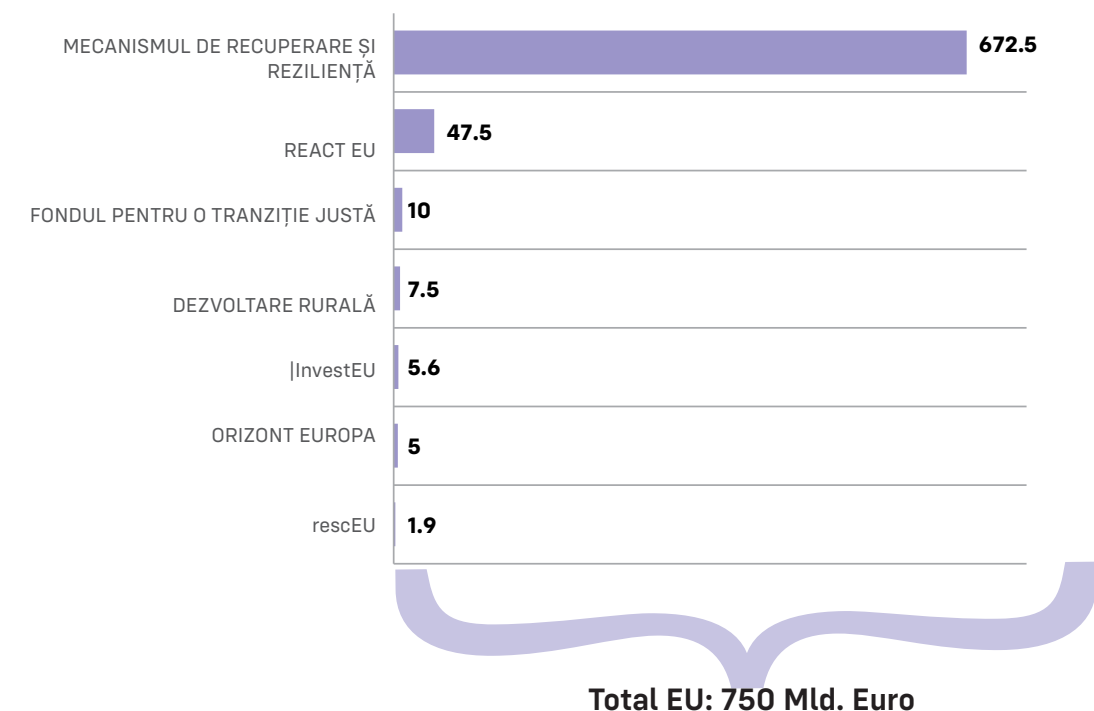
Bugetul propus de Uniunea Europeană pentru exercițiul bugetar 2021-2027

Sursa: Informații ale instituțiilor europene, calcule EU Advisors.

Pentru materializarea obiectivelor menționate în acest document, este necesară dezvoltarea unui **plan integrat de investiții** care să ia în considerare atât mobilizarea resurselor publice naționale, a fondurilor europene disponibile prin planul de relansare economică Next Generation EU și prin exercițiul financiar 2021-2027, cât și a capitalului privat. **Un plan integrat de investiții nu poate fi o colecție de proiecte a căror implementare a trenat în ultimele decade și nici o listă exclusivă de proiecte de investiții publice. În prezent, majoritatea capitalului din economie este capital privat, iar planul de relansare trebuie să ia în considerare această realitate.** Recomandăm ca prioritățile de investiții ale planului de relansare să le includă pe cele enumerate în acest document.

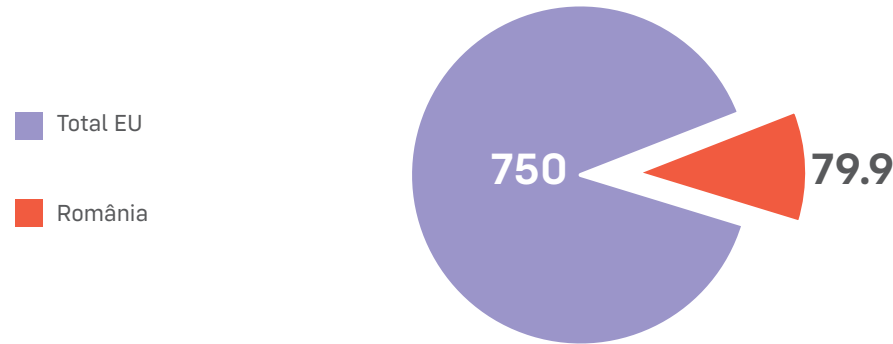
NEXT GENERATION EU: Planul de redresare pentru Europa (Mld. Euro)

Sursa: Informații ale instituțiilor europene, calcule EU Advisors.

Restructurarea modelului actual de creștere economică necesită investiții semnificative, care pot fi susținute în cea mai mare parte din instrumentele europene (cadrul financiar multianual 2021-2027 și instrumentele financiare subsumate acestuia, Next Generation EU, Pactul Ecologic European (Green Deal), Fondul pentru Tranziție Echitabilă etc.). Însă, **pentru a beneficia de aceste oportunități, prioritatea zero a următoarelor perioade trebuie să fie pregătirea strategiilor de dezvoltare și a planurilor sectoriale și regionale pentru absorbția coerentă a acestor resurse.**

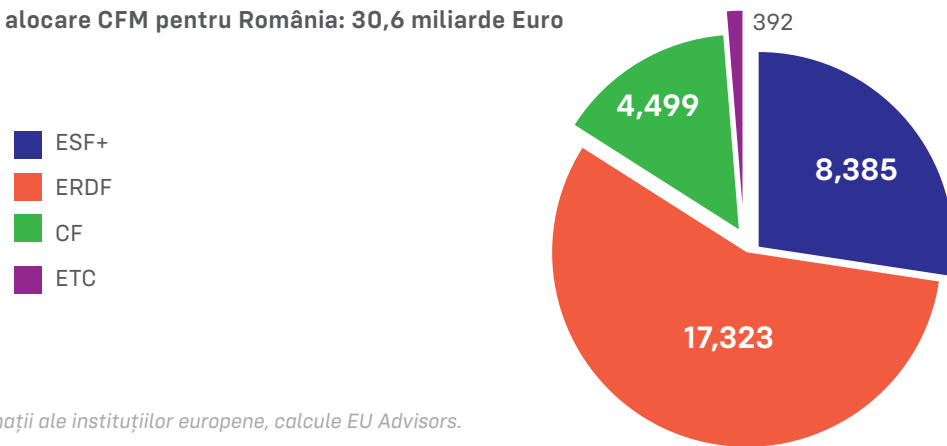

Sursa: Informații ale instituțiilor europene, calcule EU Advisors.

Clarificarea elementelor și finalizarea negocierilor cu privire la *Acordul de parteneriat între Comisia Europeană și Guvern* și la arhitectura Programelor Operaționale din cadrul exercițiului financiar multianual 2021-2027 sunt esențiale pentru recuperarea decalajelor de dezvoltare, susținerea competitivității economiei naționale, a procesului de integrare economică și demararea, respectiv accelerarea reformelor structurale.

Pe lângă prioritățile structurale, la nivel sectorial sunt necesare strategii care să contribuie la dezvoltarea unui model de creștere economică competitivă și durabilă, acesta fiind șansa României de a rezolva problemele sistemice care constrâng actualul model de creștere economică și creează disparități regionale, cu impact asupra bunăstării cetățenilor.

Propunere alocare CFM pentru România: 30,6 miliarde Euro

Sursa: Informații ale instituțiilor europene, calcule EU Advisors.

3. CONSOLIDAREA FISCAL-BUGETARĂ POST-PANDEMIE

Una din provocările ciclului post-pandemie (identificată inclusiv de raportul macroeconomic de toamnă al FMI) constă în consolidarea fiscal-bugetară, după deteriorarea severă a finanțelor publice în contextul crizei sanitare și a consecințelor acesteia. Trebuie avut în vedere că această consolidare nu se poate realiza doar prin creștere economică, deoarece oricât de mare ar fi aceasta, consolidarea fiscală nu poate avea loc dacă cheltuielile bugetare cresc mai rapid decât PIB sau dacă veniturile bugetare cresc mai încet decât PIB (situație obișnuită în România). Devine din ce în ce mai probabil că prețul pe care îl vom plăti pentru politicile prociclice din 2015 – 2019 vor fi alte politici prociclice în 2021 – 2024 (corecții fiscale în perioade de creștere sub potențial). Pentru a putea ieși din capcana prociclicității în care ne regăsim ar trebui regândite și întărite regulile fiscale stabilite de Legea responsabilității fiscal-bugetare și identificate mecanisme prin care acestea să nu mai poată fi ocolite.

Subliniem faptul că nivelul ponderii datoriei publice în PIB în România (aproximativ 41% în trimestrul II, conform Eurostat) este inferior celui din țările Europei de vest (în Zona Euro, 95,1% în trimestrul II).

De asemenea, România dispune de potențial important pentru reducerea economiei informale.

Pe termen mediu, aceste aspecte coroborate cu proiectele lansate la nivelul UE (după debutul pandemiei) și cu perspectivele ca dinamica anuală a PIB-ului nominal să rămână superioară celei din Zona Euro, facilitează procesul de ajustare fiscal-bugetară din România în ciclul post-pandemie.

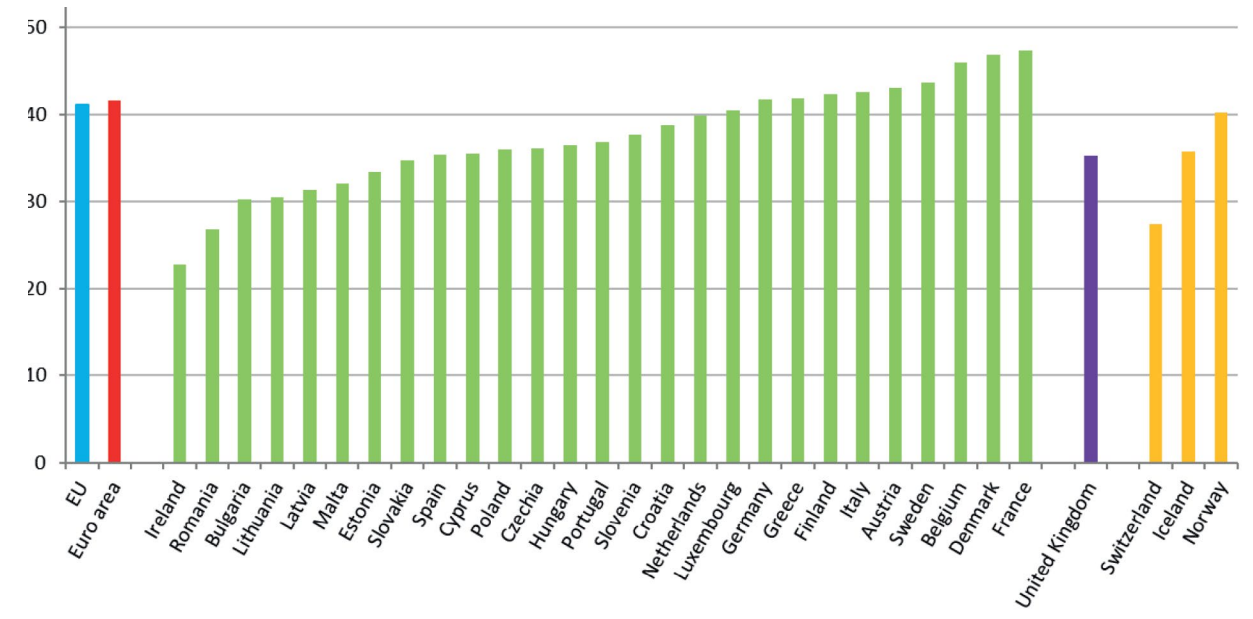
Cu toate acestea, subliniem importanța evitării implementării de măsuri care să contribuie la intensificarea componentei structurale a deficitului bugetar, cum ar fi majorarea punctului de pensie cu 40%, aspect care ar determina pierderea imediată a rating-ului investițional, cu implicații nefavorabile pe termen mediu.

De asemenea, considerăm că trebuie evitate modificări ale sistemului de impozitare, pentru a asigura o tranziție rapidă a economiei spre ciclul post-pandemie.

Per ansamblu, noua administrație poate beneficia de perspectivele de relansare economică post-pandemie (FMI previzionează o creștere reală cu peste 4,5% an/an în 2021) și de implementarea programelor Next Generation EU și a cadrului financiar multianual 2021-2027 pentru a adopta măsuri de ajustare a componentei structurale a deficitului bugetar.

În acest context, menționăm următoarele posibile măsuri: ameliorarea procesului de colectare, inclusiv prin intensificarea digitalizării; reforma aparatului bugetar; eficientizarea cheltuielilor cu bunuri și servicii; reforma companiilor de stat, inclusiv prin capitalizarea lor pe bursă.

PRIORITĂȚI FISCALE

Sursa: Eurostat

După cum am subliniat anterior, politica fiscală prociclică a făcut ca România să întâmpine pandemia cu un spațiu fiscal de manevră practic inexistent.

Din perspectiva veniturilor la bugetul de stat, pe termen scurt și mediu este necesară digitalizarea ANAF concomitent cu creșterea gradului de colectare a taxelor și impozitelor și reducerea economiei informale. De asemenea, pentru sustenabilitatea și echitatea sistemului cotei unice este necesară revenirea la principiul "level playing field" pe care se bazează cota unică de impozitare.

Numai o bază largă de impunere poate asigura stabilitate în contextul unor cote de impunere, dar și al unor baze de impunere rezonabile.

Creșterea gradului de colectare a taxelor și impozitelor

Așa cum arată și graficul de mai sus, România este unul dintre statele membre UE care colectează cele mai puține taxe la buget raportat la PIB, fiind "întrecută" în ultimii ani la acest capitol doar de Irlanda. De asemenea, deficitul de încasare a TVA înregistrată în România este de mulți ani cel mai mare în raport cu celelalte state membre ale UE.

Aceste lucruri pot pune presiune pe cheltuielile publice atât de necesare în anumite domenii-cheie și pot conduce la tentația de a lua în calcul creșterea de impozite sau introducerea unor taxe noi, pentru a putea acoperi cheltuielile bugetare.

Considerăm că vor trebui reanalizate și eliminate o serie de scutiri, deduceri și facilități fiscale, acordate cu generozitate în ultimii ani pe alte considerente decât cele economice. Nivelul taxelor și impozitelor trebuie să fie unul stimulativ, dar baza de impozitare trebuie să fie mai largă, iar echitatea trebuie asigurată. **Acordarea unor stimulente fiscale ar trebui să fie rezultatul unei analize economice de impact, care să demonstreze efectul benefic pentru România, aliniat cu obiectivele strategice și de competitivitate urmărite și cu sectoarele pe care dorim să le stimulăm.**

Măsurile pentru creșterea gradului de colectare a taxelor și impozitelor sunt absolut necesare, cu o administrare cât mai eficientă a acestora de către autoritățile publice, având în vedere că acesta este principalul motiv pentru nivelul scăzut al taxelor colectate.

☑ Digitalizarea ANAF (SAF-T, relația cu contribuabilii, controale fiscale)

Sistemul de raportare și evidență fiscală trebuie remodelat prin introducerea unor instrumente și proceduri conforme cu standardele internaționale: de colectare de informații, monitorizare și verificare a datelor raportate de contribuabili (de exemplu, SAF-T, un sistem care permite schimbul eficient și constant de informații între contribuabili și autorități, funcțional deja în alte țări). Informațiile astfel raportate permit autorităților fiscale să vizualizeze în mod facil tabloul operațiunilor fiscale și să desfășoare inspecții fiscale online sau să analizeze simultan mai multe impozite. Avantajele majore ale acestei raportări sunt:

- durata mai mică a inspecției fiscale;
- identificarea mai rapidă a neconformităților din declarațiile contribuabilului, reducându-se și timpul de rambursare a sumelor datorate contribuabililor și evitându-se dereglarea fluxurilor de numerar. Un alt beneficiu este reducerea costului suportat de bugetul de stat pentru colectarea creanțelor bugetare;
- de asemenea, relația între ANAF și contribuabili ar trebui să se poată realiza (aproape) exclusiv online, pentru a eficientiza fluxul de documente și informații, atât la nivelul contribuabililor, cât și al autorităților.

☑ Păstrarea cotei unice pentru impozitul pe venit și impozitul pe profit

Cota unică de impozitare reprezintă de mulți ani unul dintre pilonii de bază ai sistemului de impozitare din România. Cu toate că pe parcursul anilor au apărut cote de impozitare diferite (de exemplu pentru impozitarea veniturilor persoanelor fizice) sau sisteme de impozitare alternativă a companiilor (de exemplu, aplicarea la nivel mai larg a impozitului pe veniturile microîntreprinderilor sau impozitul specific unor activități), considerăm că principiul cotei unice ar trebui menținut, cu condiția ca acesta să se regăsească și în practică.

Cota unică reprezintă un sistem de impozitare simplu, facil de înțeles și aplicat de către contribuabili și care, având în vedere cotele aplicabile, încurajează conformarea voluntară a contribuabililor onești.

☑ Echilibrarea relației între contribuabil și ANAF (rolul de îndrumare al ANAF)

Relația dintre contribuabili și autoritățile fiscale ar trebui să fie regândită sub forma unui parteneriat care să permită un dialog cât mai frecvent și eficient. Rolul ANAF trebuie să fie din ce în ce mai puțin de control și sancționare și din ce în ce mai mult de îndrumare a contribuabilului.

În situația în care în multe cazuri legislația fiscală nu este atât de clară și detaliată cum ar fi de dorit, sunt cazuri în care contribuabili care vor să-și îndeplinească corect și la timp obligațiile fiscale nu au certitudinea că au reușit acest lucru. În acest sens, ar fi recomandabil ca ANAF să devină un partener real de dialog în relația cu contribuabilul, având ca principală misiune îndrumarea și sprijinirea contribuabilului pentru determinarea și plata taxelor datorate și, doar în subsidiar, să aibă rolul de a constata și sancționa cazurile în care acest lucru nu se întâmplă. Considerăm că această abordare ar duce la creșterea gradului de conformare voluntară și la eficientizarea activității de inspecție fiscală.

☑ Sistemul de consolidare fiscală în domeniul impozitului pe profit

În prezent, un grup de companii românești (tip holding), în care unele companii înregistrează profituri, iar altele pierderi, nu are posibilitatea să compenseze pierderile și profiturile înregistrate între diversele companii ale grupului, în scopul determinării impozitului pe profit datorat. Acest lucru este însă posibil, de exemplu, pentru diversele sedii permanente din România ale unei societăți străine.

Introducerea unui sistem de consolidare în domeniul impozitului pe profit ar stimula înființarea și dezvoltarea de societăți tip holding în România și ar încuraja investițiile străine în țară, mai ales în contextul în care multe alte state oferă acest regim de consolidare în ceea ce privește impozitul pe profit.

Cu atât mai mult măsura ar fi benefică în condițiile în care, în contextul pandemiei, o serie de companii înregistrează pierderi fiscale, iar grupurile care au în componență astfel de companii ar putea beneficia de o eficientizare a fluxurilor de numerar imediată și nu ar trebui să aștepte recuperarea pierderilor la nivel individual în următorii 7 ani.

☑ Revizuirea tratamentului fiscal pentru provizioane și creanțe neîncasate

În prezent, în afară de unele excepții, cheltuielile generate de ajustări pentru deprecierea creanțelor, provizioane pentru creanțe, pierderi înregistrate la scoaterea din gestiune a creanțelor neîncasate și chiar de pierderile

înregistrate în cazul creanțelor cesionate sunt deductibile limitat la calculul impozitului pe profit.

În contextul pandemiei, foarte multe companii se vor afla în dificultate și nu își vor putea onora obligațiile de plată, prin urmare furnizorii lor vor înregistra, din motive obiective, cheltuieli în legătură cu astfel de creanțe. Pentru a nu pune o presiune suplimentară pe aceste companii, prin neacordarea (parțială a) deducerii pentru cheltuielile respective la calculul impozitului pe profit și astfel majorarea costului cu impozitele datorate într-o perioadă în care este posibil ca aceste companii să înregistreze pierderi contabile, ar fi foarte bine-venită acordarea deductibilității integrale a acestora.

☑ Clarificarea legislației pentru aplicarea facilităților cu privire la activitățile de cercetare-dezvoltare-inovare (CDI)

Cercetarea-dezvoltarea-inovarea sunt domenii cheie pe care România ar trebui să și le asume ca priorități și să le stimuleze corespunzător. Acestea înglobează toate dezideratele subliniate și în acest document, respectiv valoare adăugată mare, capacitate de retenție a specialiștilor și atragere de specialiști înapoi în țară, resurse generatoare și integratoare de creștere economică.

Un sistem viabil pentru stimularea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare este esențial pentru atragerea investițiilor cu valoare adăugată mare în România.

Deși facilități fiscale care vizează încurajarea activităților de cercetare-dezvoltare-inovare sunt prevăzute de legislație de foarte mult timp, acestea nu sunt utilizate la scară largă în România, în principal din cauza lipsei unei legislații secundare care să ofere claritate și certitudine contribuabililor.

Este necesară clarificarea cât mai rapidă a cadrului legislativ aferent, astfel încât facilitățile fiscale existente să poată fi aplicate în practică, inclusiv funcționarea Registrului experților pe domenii de cercetare-dezvoltare-inovare, care să valideze eligibilitatea activităților desfășurate și/sau un sistem operațional de soluții fiscale individuale anticipate, care să ofere certitudine contribuabililor că impozitele plătite sunt corecte și nu există un risc inerent de ajustare retroactivă de către autorități.

☑ Introducerea sistemului Patent Box

O măsură complementară facilităților pentru cercetare-dezvoltare ar fi introducerea unui sistem tip Patent Box, care ar încuraja nu doar dezvoltarea de proprietate intelectuală, ci și exploatarea ei din România.

Transformarea economiei României într-una centrată pe tehnologie și inovare este posibilă dacă drepturile de proprietate intelectuală ar beneficia de un regim favorabil. În lipsa acestuia, societățile care cunosc valoarea activelor intangibile, puternice, protejate de drepturi de proprietate intelectuală, transferă aceste drepturi în alte locații, iar acest transfer va duce și la migrarea personalului cu roluri cheie în generarea de valoare adăugată.

Un astfel de sistem se poate inspira din exemplele altor țări care l-au implementat și ar trebui să prevadă o cotă de impozit pe profit/venit mai redusă pentru profiturile/veniturile rezultate din exploatarea drepturilor de proprietate intelectuală.

☑ Poziția României vis-à-vis de noile taxe și impozite discutate la nivel european și global

Există o serie de inițiative la nivel european privind introducerea unor posibile impozite noi sau modificarea modului în care funcționează sistemul de impozitare actual, printre care cele referitoare la Baza fiscală consolidată comună (Common Consolidated Corporate Tax Base-CCCTB), mecanismul de ajustare la frontieră a emisiilor de dioxid de carbon (Carbon Border Adjustment Tax – CBAT), taxa pe deșeurile din plastic nereciclat (Plastic Tax), impozitarea economiei digitale, impozitarea pieței unice (Single Market Tax), impozitarea tranzacțiilor financiare (Financial Transaction Tax) etc.

România trebuie să analizeze fiecare dintre aceste inițiative, să înțeleagă modul în care acestea influențează nivelul taxelor și al impozitelor care îi vor reveni și nivelul de atractivitate pentru investitori și, în consecință, să adopte o poziție fundamentată pe care să o susțină în forurile relev ante.

☑ Renegocierea Tratatului de evitare a dublei impunerii dintre România și Regatul Unit al Marii Britanii

În conformitate cu Acordul de retragere a Regatului Unit al Marii Britanii din UE, în perioada de tranziție de până la data de 31 decembrie 2020, Marea Britanie va respecta în continuare politicile UE în domeniul fiscal.

Începând cu anul 2021, în lipsa aplicabilității directivelor europene, investitorii străini pot fi descurajați să plaseze capital din Regatul Unit al Marii Britanii în România din cauza dublei taxări a veniturilor precum dobânzi, dividende și redevențe. România și Regatul Unit al Marii Britanii ar trebui să includă în lista de priorități de cooperare bilaterală renegocierea și modificarea Tratatului de evitare a dublei impunerii dintre acestea, asigurând condiții fiscale favorabile investitorilor, similare cu cele prevăzute anterior de directivele europene.

☑ Implementarea bugetării multianuale

Legislația în vigoare prevede conceptul de planificare bugetară multianuală, însă, în continuare, elaborarea, aprobarea și execuția bugetelor naționale și ale instituțiilor publice se realizează pe bază anuală.

Bugetul multianual este atât un instrument de management, pentru planificarea, organizarea, coordonarea și controlul resurselor consumate, dar și un mecanism de atragere a investitorilor, oferind garanția de continuitate a alocărilor bugetare, element la care România nu a excelat până în prezent.

Totodată, planificarea bugetară multianuală a investițiilor este o urgență, planul multianual de investiții fiind elementul cheie de coordonare și predictibilitate în contextul multitudinii de proiecte pe care România trebuie să le implementeze.

4. ACCELERAREA TRANSFORMĂRII DIGITALE

Pentru a beneficia de avantajele inovației și tehnologiei, România trebuie să acorde prioritate transformării digitale la cel mai înalt nivel. Liderii naționali trebuie să formuleze o agendă națională de transformare digitală și să se angajeze la implementarea acesteia prin supravegherea, sprijinirea și alocarea de resurse filialelor executive responsabile. Neasumarea acestui demers poate duce la un blocaj sever și la un regres social și economic, țara noastră pierzând astfel ocazia de a valorifica aceste oportunități unice, cu un efect imediat în încetinirea ritmului de redresare economică.

România trebuie să aibă o singură **autoritate responsabilă pentru transformarea digitală**, care să dispună de pârghii legale solide, care să îi asigure autonomie în procesul decizional, resurse umane adecvate și competențe, pentru definirea și gestionarea proiectelor care stau la baza implementării serviciilor digitale și acces la un buget dedicat.

Dintre pilonii cheie care constituie baza unei transformări digitale viabile, amintim:

- **Regândirea infrastructurii existente, împreună cu orice achiziții noi, în paradigma Nation-Wide Cloud** (un Cloud național), care să găzduiască viitorul peisaj digital, să aibă o administrație centralizată, facilitând astfel creșterea verticală sau orizontală, precum și alocarea resurselor.
- **Asigurarea funcționalității tuturor sistemelor prin componentele de comunicații și infrastructură** pentru a face posibilă partajarea conținutului și a datelor între sisteme.
- **Stabilirea unui cadru de interoperabilitate** care să guverneze toate regulile privind schimbul de date, expunerea serviciilor și consumul de resurse hardware/software, dar și de date.
- Integrarea **soluțiilor emergente, cum ar fi automatizarea și inteligența artificială (AI)**.
- Simplificarea interacțiunii dintre administrație și cetățeni, folosind **identificarea electronică**.

☑ **Nation-Wide Cloud (Cloud Național)**

În ultimul deceniu, cloud-ul a devenit o componentă necesară pentru aproape fiecare strategie de transformare digitală, permițând organizațiilor să acceseze cele mai noi tehnologii și procese performante.

Recomandăm:

- ☑ Aplicarea unei „politici cloud first”, prin mandatarea entităților guvernamentale pentru utilizarea cloud-ului guvernamental ca primă opțiune atunci când implementează noi aplicații și servicii.
- ☑ Elaborarea unei strategii de cloud hibrid, în care:
 - cele mai sensibile și critice servicii sunt găzduite pe o infrastructură de cloud privată guvernamentală, cu politici stricte pentru securizarea și urmărirea circulației datelor, în timp ce
 - sarcinile sau serviciile mai puțin semnificative sau „în dezvoltare” pot fi plasate într-unul sau mai multe cloud-uri, pentru a beneficia de inovația sau serviciile specifice ale diferiților furnizori de cloud.

Cloud-ul guvernamental nu ar trebui să devină un alt centru de date sau alt serviciu de cloud, întrucât o astfel de abordare, limitată numai la infrastructură, nu poate fi scalabilă sau sustenabilă în viitor.

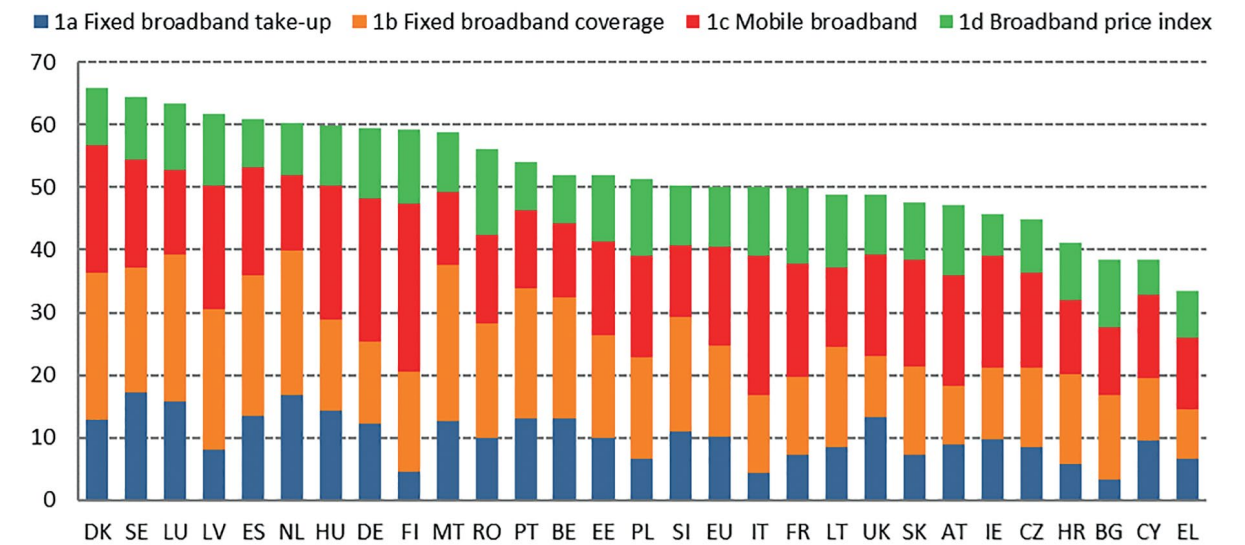
Cloud-ul guvernamental trebuie să permită agențiilor guvernamentale să aibă acces la servicii moderne, să faciliteze libertatea de alegere, atunci când vine vorba de dezvoltarea sau implementarea de noi servicii și tehnologii și accesul la inovația oferită de către furnizorii terți de soluții cloud public.

☑ **Interoperabilitate**

Toate soluțiile digitale ar trebui gândite astfel încât să asigure interoperabilitatea tuturor sistemelor guvernamentale pentru o funcționare lină, partajarea de date între sisteme și furnizarea de platforme puternice și utile, atât pentru cetățeni, cât și pentru oficialii guvernamentali.

☑ **Servicii de comunicații electronice și infrastructură**

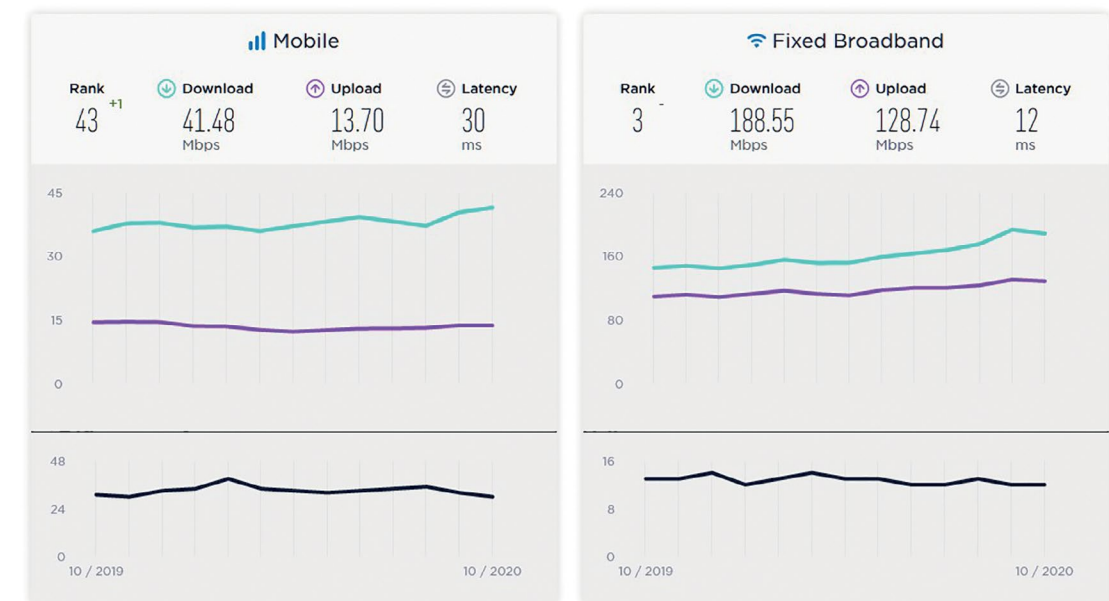
România este recunoscută pentru faptul că dispune de o rețea de conexiune în bandă largă bună, disponibilă în majoritatea orașelor și pentru o proporție semnificativă a populației.

Sursa: Digital Economy and Society Index (DESI) 2020.

De asemenea, România este una dintre țările cu cea mai mare viteză a internet-ului la nivel global, în septembrie 2020 ocupând locul 3 la viteza în rețele fixe și locul 44 în lume la cele mobile.

← Romania October 2020

Sursa: Speedtest Global Index.

Orașul București este considerat cel mai bun oraș din lume pentru munca de acasă sau de la distanță, potrivit Indexului Remote Working, unul dintre indicatorii luați în calcul aici fiind viteza internet-ului.

Rank	City	Country	Uber Eats	Deliveroo	Remote Working Jobs (%)	Cost of MacBook (£)	Internet Speed (Mbps)	Cost of Living (£)
1	Bucharest	Romania	✓	✗	4.33%	£1,444.07	52	£421.32
2	Houston	USA	✓	✗	2.76%	£1,212.02	61	£710.12
3	Las Vegas	USA	✓	✗	3.08%	£1,212.02	36	£714.98
4	Atlanta	USA	✓	✗	2.84%	£1,212.02	45	£807.60
5	Budapest	Hungary	✗	✗	2.33%	£1,551.61	41	£470.39

Sursa: Indexul Remote Working.

Cu toate acestea, încă există zone rurale în care populația nu are acces la o conexiune care să îi permită să folosească servicii electronice, astfel încât **accesul la internet în zonele rurale ar trebui să reprezinte o preocupare constantă**, cu atât mai mult cu cât și la nivelul UE creșterea acoperirii în zonele rurale este o prioritate³.

Totodată, sporirea rezilienței infrastructurii de telecomunicații prin investiții de capital este esențială. Costurile aferente pot fi reduse substanțial dacă infrastructura de comunicații este inclusă în proiectele de construcții rutiere europene și naționale și în proiectele de modernizare urbană și a drumurilor județene.

Un element important care frânează procesul de dezvoltare a infrastructurilor de telecomunicații este neclaritatea legislației cu privire la procesul de autorizare a proiectelor de construcție, ceea ce duce la întâzieri foarte mari în procesul de implementare. Soluția propusă constă în simplificarea regimului de autorizare pentru construcția infrastructurilor de telecomunicații, în funcție de tipul componentei de rețea, pentru a asigura construirea și adoptarea mai rapidă a noilor tehnologii.

Cele mai noi servicii în bandă largă (educație online, rețele sociale, televiziune de înaltă definiție, munca de acasă și altele) necesită o anumită capacitate de transfer (peste 20 Mbps), care poate fi realizată prin intermediul infrastructurii de acces prin fibră și a tehnologiilor wireless adecvate. Guvernul trebuie să inițieze proiecte care să ofere acces Wi-Fi tuturor instituțiilor publice, cum ar fi școlile și primăriile, și trebuie să definească standarde clare de performanță, în conformitate cu cele mai recente evoluții la nivelul industriei.

La nivel de infrastructură, sistemele de comunicații trebuie să fie dimensionate corespunzător, pentru a se putea adapta diferitelor tipuri de utilizatori, utilizării la cote ridicate și pentru a face față diverselor aplicații și volumelor de date.

Identificarea electronică și Proiectul eID (carte de identitate electronică)

Pe măsură ce avansăm către o economie digitală, trebuie să dezvoltăm o modalitate de a ne identifica în siguranță în mediul online, pentru a putea accesa servicii publice și private, atât la nivel național, cât și la nivelul UE. Lipsa unor astfel de instrumente reprezintă unul dintre motivele principale pentru care procesul de digitalizare a administrației publice avansează într-un ritm lent și prezintă o rată de adopție scăzută.

Este necesară dezvoltarea unui cadru de reglementare național pentru definirea conceptelor de identitate electronică și a schemei de identificare electronică și pentru stabilirea condițiilor de referință procedurale și tehnice, pe care furnizorii de servicii online publice sau private ar trebui să le ia în considerare atunci când aleg să utilizeze o identitate electronică existentă sau să creeze una nouă.

Recomandăm implementarea unei cărți de identitate electronică, cu un certificat calificat integrat, un astfel de demers permițând contribuabililor români să aibă o identitate electronică standard, să fie prezenți în mediul

online și, de asemenea, să semneze documente cu semnătură electronică calificată, atât în relația cu entitățile publice, cât și cu cele private.

Soluții emergente în sectorul public – automatizare și inteligență artificială

Inteligența artificială (AI) este încorporată în aproape fiecare instrument pe care îl utilizăm în societatea modernă, de la aplicații de afaceri la dispozitive personale portabile.

Integrarea inteligenței artificiale și a automatizării la nivelul sectorului public prezintă o mare importanță, pentru a ajuta la relansarea economiei, creșterea productivității și oferirea de servicii publice mai bune. Această necesitate a crescut în contextul pandemiei COVID-19, inteligența artificială și automatizarea dovedindu-se instrumente pentru atenuarea provocărilor asociate crizei.

Printre măsurile pe care le apreciem necesare se numără:

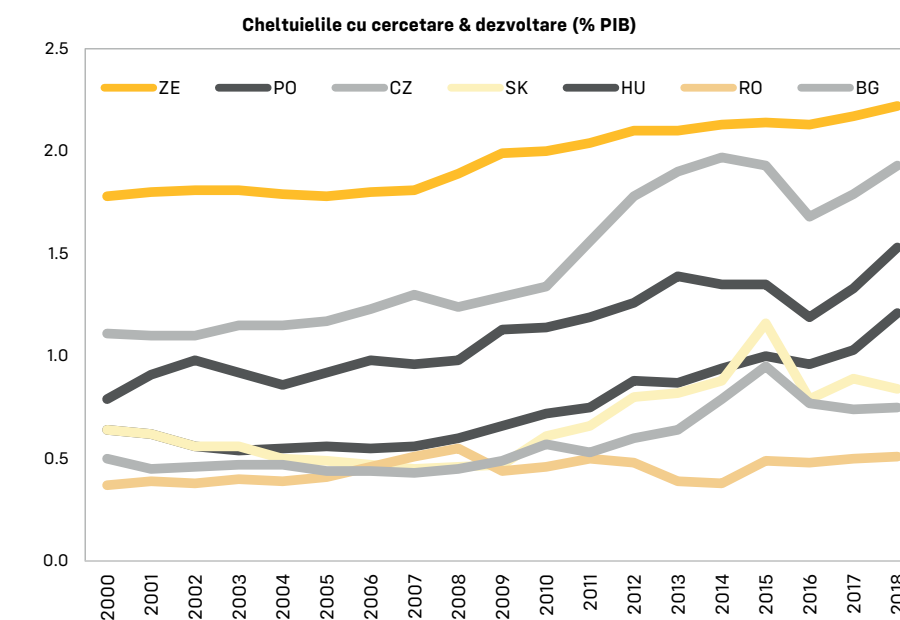
- stimularea și promovarea adoptării inteligenței artificiale și a automatizării de către sectorul public;
- crearea de oportunități de finanțare (sau redirecționarea fluxurilor de finanțare naționale/UE existente) pentru modernizarea proceselor interne, a guvernantei și a furnizării de servicii;
- reducerea birocrăției și a barierelor de reglementare inutile din sectorul public și raționalizarea proceselor decizionale, pentru a obține o integrare în timp util și eficientă a inteligenței artificiale și a automatizării;
- dezvoltarea și implementarea strategiei naționale de automatizare, robotică și inteligență artificială;
- identificarea nevoilor viitoare în materie de competențe, investirea în dezvoltarea competențelor digitale ale forței de muncă din sectorul public și atragerea de specialiști în domeniul inteligenței artificiale și automatizării în sectorul public.

5. PRIORITIZAREA CERCETĂRII-DEZVOLTĂRII-INOVĂRII

Recomandăm stimularea cercetării – dezvoltării – inovării (CDI) și folosirea acestor domenii ca resurse generatoare și integratoare de dezvoltare economică și avantaj competitiv.

Potrivit Raportului de țară 2020 realizat de Comisia Europeană în cadrul Semestrului European, cheltuielile României pentru cercetare și inovare sunt cele mai reduse din UE, atingând doar 25% din ținta națională asumată în contextul Strategiei Europa 2020, atât în materie de cheltuieli publice, cât și private. Procentului scăzut i se adaugă lipsa cronică de predictibilitate.

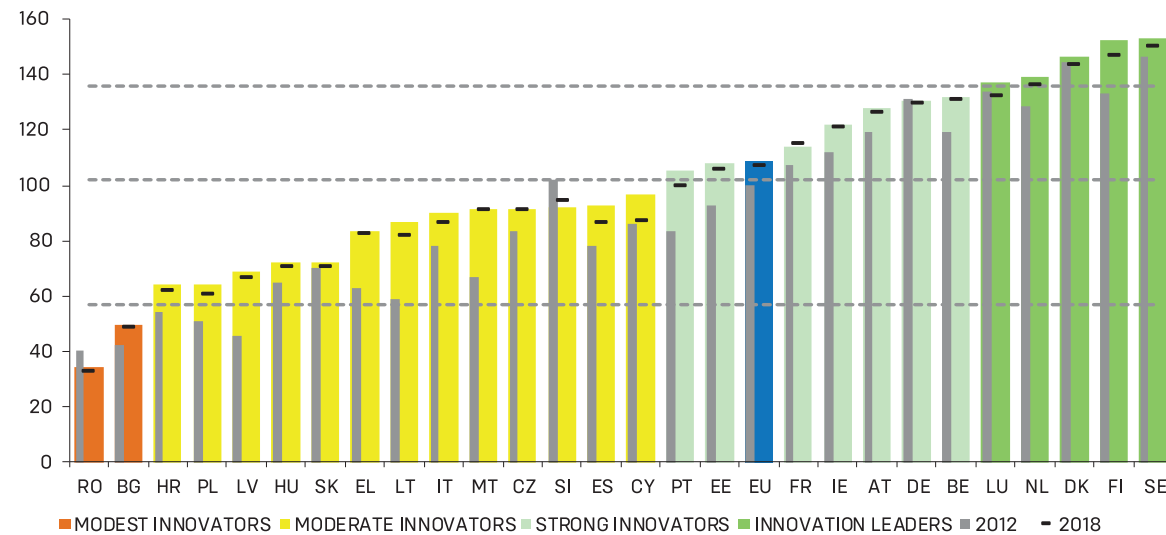
Acordarea unei atenții mai mari R&D

Sursa: Eurostat

Din punct de vedere al performanței în inovare, România ocupă ultimul loc, conform European Innovation Scoreboard (EIS 2020) și poziția 51 din 140 în Global Innovation Index 2018 – cel mai slab scor este de 131/140 la competențele absolvenților. Numărul absolvenților în STEAM (știință, tehnologie, inginerie, artă, matematică) nu răspunde nevoii pieței forței de muncă, iar evoluțiile demografice negative fac ca numărul de studenți să scadă, tendință accentuată de nivelul ridicat al emigrării.

Performanța în inovare

Sursa: European Innovation Scoreboard 2020 Report.

România are unul dintre cele mai mici scoruri în Adjusted Research Excellence, iar integrarea scăzută în Spațiul European de Cercetare (European Research Area – ERA) limitează conectarea la rețelele internaționale de CDI, cu impact asupra capacității de a atrage fonduri dedicate din programul-cadru de cercetare și inovare (Horizon Europe) al Comisiei Europene și producerea de rezultate de impact internațional, publicații și patente.

Implicarea IMM-urilor în inovare este marginală. Colaborarea public-privat, universități-companii este de tip ad-hoc, iar producția științifică rezultată din aceste colaborări plasează România pe locurile din urmă în UE. Spre exemplu, contribuția României la patente triadice⁴ este foarte scăzută – 0,09% din totalul UE 28 pentru perioada 2014-2019⁵.

În contextul agendei europene de cercetare și inovare, al planului de relansare economică lansat de UE, al Planului Național de Redresare și Reziliență al fondurilor europene structurale și de investiții (ESIF) și al specializării inteligente 2021-2027 ca politică de inovare și tranziție industrială, **România trebuie să valorifice avantajele competitive și comparative și să-și propună ca unul dintre pilonii noului model de dezvoltare să fie CDI. Este o schimbare de paradigmă, o abordare nelineară în contextul provocărilor societale și tehnologice globale și al unor nișe de oportunitate.**

O componentă esențială este aceea de valorificare a potențialului infrastructurii pan-europene de cercetare găzduite de România: dezvoltare teritorială inteligentă și efecte de *spillover* de cunoaștere și economic - Extreme Light Infrastructure – Nuclear Physics (ELI-NP); dar și de a poziționa România, prin proiectul Danubius, la frontiera cercetărilor, cu rol cheie în Agenda Strategică de Cercetare la Marea Neagră (SRIA) - Creștere Albastră (Blue Growth), cât și consolidarea poziției de lider regional în cercetările fluviu, deltă, mare.

Printre proiectele cheie, platforme distribuite național, cu impact în știință, inovare și antreprenoriat, esențiale dezvoltării de cunoaștere și tranziției industriale, amintim:

- **Platforma Bioeconomie** – agricultură de precizie, senzori pentru Internet of Things (IoT), date satelitare, inteligență artificială, securitate, siguranță alimentară și trasabilitate “from farm to fork” (ro. de la fermă la consumator), alimente funcționale. Ținta este o re poziționare în lanțul de valoare adăugată și creșterea competitivității; **Platforma Energie și Mobilitate** - producție, stocare, utilizare. Tehnologii pentru energie regenerabilă, pile de combustie – hidrogen pentru stocare și mobilitate; digitizarea sectorului energetic și centrale electrice virtuale-virtual power plants; securitate și autonomie energetică, tehnologii grid și microgrid;
- **Platforma Fabricație Avansată** – transformările majore, multe dintre ele cu potențial de scurtare a lanțurilor logistice, fac ca subiectul relocărilor și fabricației avansate să fie de interes pentru România. Hub-uri dedicate dezvoltate în parteneriat public-privat, la intersecția dintre tehnologie și digitalizare, pot fi axate pe tehnologii pentru industria aeronautică și spațială, pentru robotică avansată, inclusiv nanorobotică și aplicații medicale, cât și pentru digitalizarea fabricației. Inteligența artificială, senzori pentru Industrial Internet of Things (IIoT), materiale și imprimare avansată 3D și 4D, cu aplicații bio; **Platforma Sănătate** – prevenție, diagnostic și tratament avansate

pentru medicina personalizată. La intersecția dintre life-science, genomică, bioinformatică, tehnologii și informatică. Vaccinuri, știința deschisă - date și schimburi de date; big data și inteligență artificială; izotopi medicali și farma, protonoterapie - în legătură cu ELI-NP; tratamente personalizate;

- **Platforma de Inteligență Artificială și Cognitive Computing** - securitate informatică, Quantum Computing, Big Data, algoritmi avansați pentru înțelegerea datelor de experiment (CERN, ELI-NP, Danubius); High- Performance Computing (HPC) și procesare avansată;
- **Platforma de Tehnologii Avansate și Conținut, pentru educație** – cunoscută pentru potențialul său în domeniul dezvoltării de jocuri, România ar putea orienta acest potențial către dezvoltarea unei platforme de jocuri educaționale, esențiale atât formării clasice (față în față), educației hibrid, cât și celei online; jocuri educaționale, senzori, imersie 3D, realitate virtuală și realitate imersivă. O astfel de orientare are un potențial de salt calitativ cu impact în educație, inovare, antreprenoriat și economie.

Toate aceste oportunități presupun concentrare de resurse, masă critică, agendă strategică de cercetare și inovare realizată prin participare publică și privată, orientate în jurul misiunii strategice de dezvoltare, cunoaștere și rezolvare a provocărilor societale. Implementarea unui mecanism de tip „program manager” – Darpa, pilotat în Europa de European Innovation Council-EIC, un management cu autonomie semnificativă, care ar putea contribui major la succesul unei astfel de investiții în știință și inovare.

Dezvoltarea parteneriatelor dintre universități/institute publice de cercetare și mediul de afaceri este o prioritate, contribuind la protejarea și utilizarea proprietății intelectuale, dezvoltarea de programe de „internship” pentru antreprenori și IMM, găzduite de laboratoare publice de cercetare sau platforme de tehnologii.

6. DEZVOLTAREA PIEȚEI DE CAPITAL

Pentru diversificarea surselor de finanțare privată, susținem ideea ca dezvoltarea pieței de capital să devină o prioritate națională, cu atât mai mult cu cât România a fost promovată la statutul de piață emergentă la finele lunii septembrie 2020.

În contextul complicat pe care economiile globale îl traversează, este nevoie de susținerea investițiilor productive, care să asigure creșterea economică sustenabilă a României. Astfel, trebuie identificate surse de finanțare adecvate, inclusiv finanțări private pentru aceste investiții, asigurându-se în acest fel stabilitatea fiscal-bugetară a României. Piața de capital trebuie, în acest context, să joace un rol central pentru diversificarea surselor de finanțare privată. Pentru dezvoltarea în continuare a pieței de capital din România, susținem următoarele măsuri:

- ☑ **Predictibilitate legislativă și fiscală** pentru investitori, însoțită de mecanisme care să asigure sustenabilitatea politicilor economice și evitarea derapajelor macroeconomice. Politica monetară trebuie să se concentreze pe obiective care privesc sustenabilitatea activității economice și susținerea lichidității piețelor.
- ☑ **Cadru de reglementare** clar și predictibil, care să permită atât protecția investitorilor, cât și adaptarea la realitățile pieței, prin modernizare și flexibilizare.
- ☑ **Continuarea procesului de dezvoltare a pieței de capital și alinierea instituțiilor de rating cu privire la statutul pieței din România.**
- ☑ **Creșterea lichidității** este deopotrivă o condiție și o consecință a unei piețe de capital dezvoltate, iar acest proces trebuie continuat prin **capitalizarea și evaluarea într-un mediu reglementat și transparent a companiilor de stat și facilitarea accesului investitorilor la aceste companii.**
 - Capitalizarea și evaluarea într-un mediu reglementat și transparent va încuraja, de asemenea, **dezvoltarea cadrului de guvernare corporativă**, cu efecte pozitive în ceea ce privește creșterea încrederii investitorilor în mediul local de afaceri.
- ☑ **Creșterea aportului fondurilor de pensii la finanțarea economiei** prin:
 - Stabilirea unui calendar de revenire la prevederile inițiale ale Legii nr. 411/2004 referitoare la nivelul contribuției virate în administrarea Pilonului II, respectiv 6% din veniturile brute ale participanților la fonduri.
 - Încurajarea printr-o deductibilitate fiscală mai mare a economisirii prin Pilonul III, cel al pensiilor facultative, și prin Pilonul IV, cel al pensiilor ocupaționale.

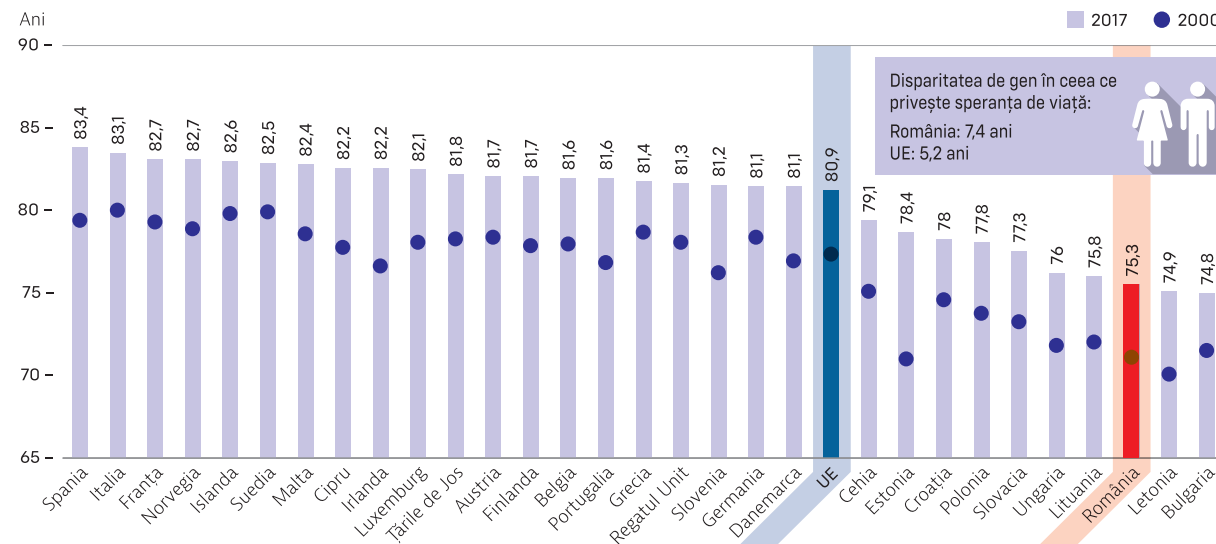
4 Triadic patents are a series of corresponding patents filed at the European Patent Office (EPO), the United States Patent and Trademark Office (USPTO) and the Japan Patent Office (JPO), for the same invention, by the same applicant or inventor.[1] Triadic patents form a special type of patent family.

5 Chioncel, M. (2020) Analysis of the factors that obstruct the diffusion of innovation, including digitization – on print

7. REFORMA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE

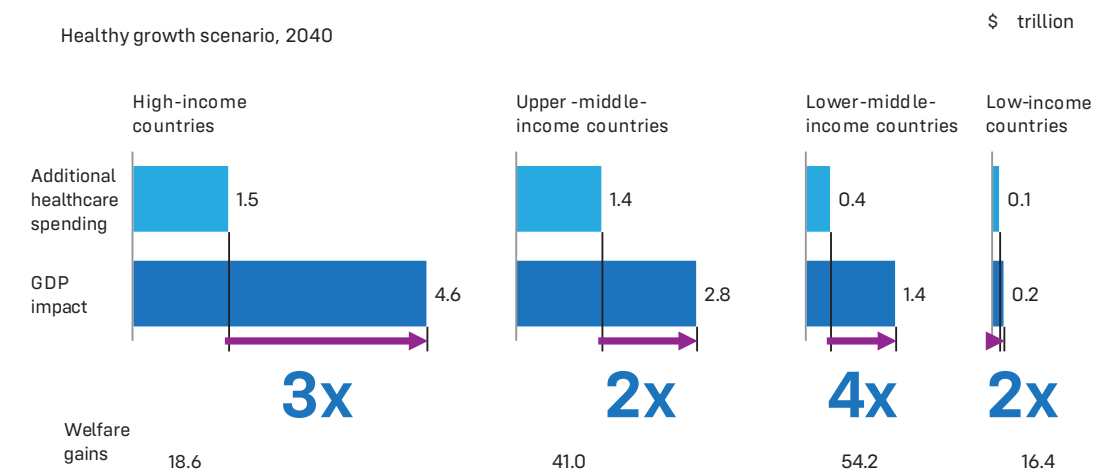
Pandemia COVID-19 a reliefat încă o dată deficiențele structurale ale sistemului de sănătate din România. Cheltuielile pentru sănătate, atât pe cap de locuitor, cât și ca proporție din PIB, sunt cele mai mici din UE, conform raportului privind Starea sănătății în UE, care concluzionează că **sistemul de sănătate este subfinanțat într-o manieră semnificativă**. În subsidiar, speranța de viață din România este printre cele mai scăzute, în timp ce ratele mortalității evitabile prin prevenție sau ca urmare a unor cauze tratabile sunt printre cele mai ridicate din UE.

Speranța de viață la nivelul Uniunii Europene

Sursa: European Commission, State of Health in the EU – România: Profilul de țară din 2019 în ceea ce privește sănătatea (2019), https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/2019_chp_romania_romanian.pdf.

Juxtapunerea dintre o criză economică și o problemă majoră de sănătate publică reconfirmă necesitatea asumării investițiilor în sănătate drept o prioritate la nivel național pentru întărirea rezilienței sistemului de sănătate, precum și nevoia perceperii sănătății ca o investiție și nu ca un cost. În acest sens, conform unui raport elaborat de McKinsey Global Institute, **fiecare dolar investit în sănătate poate genera o contribuție la nivelul PIB-ului de 2 până la 4 dolari**, ca urmare a beneficiilor economice inerente ale asigurării unei forțe de muncă sănătoase și productive. Nu în ultimul rând, politicile de sănătate trebuie să aibă în centru conceptul de "value-based healthcare" ale cărui beneficii sunt legate de accesul pacienților la timp la tratamentele și serviciile medicale de care au nevoie, rezultate îmbunătățite la nivelul performanței și eficienței sistemului de sănătate, precum și promovarea cercetării și inovației sustenabile.

Sursa: McKinsey Global Institute, Prioritizing Health: A prescription for prosperity (Iulie 2020), https://www.mckinsey.com/-/media/McKinsey/Industries/Public%20and%20Social%20Sector/Our%20Insights/Prioritizing%20health%20A%20prescription%20for%20prosperity/MGI_Prioritizing%20Health_Report_July%202020.pdf

FINANȚAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE

- **Creșterea bugetului alocat sănătății** în vederea reducerii decalajului de finanțare comparativ cu celelalte state membre ale UE. Conform raportului UE referitor la Profilul de țară din 2019 în ceea ce privește sănătatea⁶, în anul 2017 România a alocat 5% din PIB pentru sănătate, în timp ce media europeană s-a situat la 9,8% din PIB, România cheltuiind mai puțin pentru sănătate decât orice altă țară din UE atât pe cap de locuitor, cât și ca proporție din PIB.
- **Efficientizarea managementului bugetului** pentru sănătate prin introducerea de criterii de performanță și a sistemelor de monitorizare, inclusiv digitalizare, alături de implementarea bugetării multianuale, în direcția creșterii graduale a procentului din PIB alocat sănătății și a atingerii mediei europene privind ponderea cheltuielilor pentru sănătate în bugetul național. O abordare predictibilă multianuală, alături de monitorizarea și evaluarea modului în care finanțarea asigură îndeplinirea obiectivelor asumate poate asigura sustenabilitatea finanțării sectorului pe termen lung.
- **Asigurarea transparenței** bugetelor și cheltuielilor în sistemul de sănătate;
- **Colectarea eficientă a obligațiilor fiscale** privind contribuția la sistemul asigurărilor sociale de sănătate⁷.
- **Promovarea surselor alternative de finanțare** a sistemului de sănătate – asigurarea voluntară, abonamentele medicale, co-plată, studii clinice (inclusiv digitalizarea și dezvoltarea capacității instituționale a Agenției Naționale a Medicamentelor și Dispozitivelor Medicale din România), extinderea sistemului de contribuții la asigurările sociale de sănătate.
- **Dezvoltarea sectorului de studii clinice** din România și maximizarea potențialului oferit de acest sector. România are potențialul de a atinge o piață a studiilor clinice de 802 milioane de Euro și 1,4 miliarde de Euro (față de 72 milioane de Euro în 2019), conform unui studiu lansat în septembrie 2020 de IQVIA împreună cu ARPIM și ACCSCR.⁸
- **Asigurarea unui grad ridicat de absorbție a fondurilor europene** dedicate domeniului sănătății în perioada 2021-2027 și folosirea acestor fonduri ca o sursă suplimentară de finanțare a sistemului de sănătate din România, inclusiv pentru finanțarea investițiilor în centrele private de sănătate.

ACCESUL LA MEDICAMENTE, PRODUSE ȘI SERVICII/INFRASTRUCTURA DE SĂNĂTATE POST-COVID

- **Optimizarea infrastructurii și a organizării serviciilor de sănătate** pentru a crește calitatea, accesibilitatea și eficiența serviciilor oferite cetățenilor, cu precădere pentru grupurile vulnerabile și la risc, precum și a rezilienței sistemului și a capacității de răspuns în situații de criză.
 - Prioritizarea investițiilor în asistența medicală ambulatorie pentru a reduce presiunea asupra nivelului superior al piramidei serviciilor de sănătate (spitale).
 - Adresarea deficitului de specialiști în domeniul sănătății, inclusiv prin programe de atragere a cadrelor medicale din diaspora.
 - Dezvoltarea capacității autorităților locale de a organiza servicii locale de sănătate și de a dezvolta și implementa programe de sănătate corespunzător nevoilor comunității.
 - Asigurarea infrastructurii și a unui număr acoperitor de personal specializat de îngrijire și asistență medicală și medico-socială (asistente medicale, sociale, îngrijitori sociali etc.) pentru comunitățile defavorizate din România, care să asigure: servicii medicale în ambulatoriu, triajul pacienților, educația membrilor comunității cu privire la menținerea stării de sănătate și reducerea riscului de îmbolnăvire, principalul punct de contact pentru medicii din spitalele din proximitate.
 - Dezvoltarea centrelor de sănătate mintală și a serviciilor medicale în acest domeniu, cu precădere luând în considerare efectele generate de pandemia COVID-19 asupra sănătății mintale a populației.
 - Dezvoltarea unui cadru legislativ pentru servicii de sănătate prestate la domiciliu pentru tratament și îngrijire.
- **Asigurarea accesului predictibil și sustenabil la medicamente, vaccinuri și dispozitive medicale**, precum și la tratamente inovative și servicii medicale de calitate, eficiente, sigure și echitabile la nivel național.
- **Dezvoltarea și implementarea Planului Național de Control al Cancerului (PNCC)**:

⁶ European Commission, State of Health in the EU – România: Profilul de țară din 2019 în ceea ce privește sănătatea (2019), https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/2019_chp_Romania_Romania_n.pdf.

⁷ Conform raportului Curții de Conturi publicat la finalul lunii septembrie 2020, la sistemul public de asigurări sociale de sănătate contribuiau doar 6,74 milioane de români, în timp ce peste 12 milioane erau asigurați, dar scutiți de la plata CASS. Un aspect deosebit privind încasările la bugetul FNUASS rezultă din analiza situației primilor 50 de debitori cu obligații fiscale restante la acest buget, înregistrate și neachitate la data de 31 decembrie 2019, publicate pe site-ul ANAF. Astfel, CNAS avea de încasat de la acești debitori suma de 1,55 miliarde de lei, reprezentând 3,7% din bugetul Casei Naționale de Asigurări de Sănătate pe anul 2019 – <http://www.curteadeconturi.ro/Articol.aspx?den=30/09/2020%2013:47:30yuhu4>

⁸ IQVIA, ARPIM, ACCSCR, Impactul economic al studiilor clinice desfășurate în România (2020), <https://arpim.ro/studiile-clinice-contribuie-semnificativ-la-sanatatea-si-bugetul-unei-tari-aducand-beneficii-pentru-pacienti-investigatori-si-pentru-intregul-sistem/>

- ➔ Abordarea holistică a luptei împotriva cancerului – prevenție, screening, diagnostic precoce, acces rapid la tratament, terapii și îngrijire, viața după cancer, în concordanță cu Planul European de luptă împotriva Cancerului, lansat în februarie 2020.
- ➔ Introducerea meseriei de navigator medical cel puțin în centrele medicale în care este tratat cancerul, în vederea asigurării unui timp de răspuns cât mai scurt de la momentul primirii diagnosticului și până la începerea tratamentului. În linie cu exemplele de bune practici (de exemplu, din SUA), navigatorul medical poate reprezenta o interfață între pacient și medic, respectiv sistemul de sănătate, oferind sprijin personalizat în cadrul etapelor de screening, diagnostic, tratament și urmărire a evoluției unei afecțiuni medicale complexe, precum cancerul.
- ➔ Asigurarea finanțării necesare implementării PNCC din fonduri europene prin Programul Operațional Sănătate 2021-2027 și fonduri publice.
- Dezvoltarea unui **Plan Național privind bolile cardio-reno-metabolice**, ca parte a Strategiei Naționale de Sănătate, fundamentat pe abordarea integrată a pacientului cu afecțiuni cardio-reno-metabolice prin programe de prevenție, screening, acces la tratament, monitorizare adecvată, și calibrarea unor acțiuni prioritare pentru afecțiunile cu ratele de complicații și mortalitate cele mai ridicate (de exemplu, diabet, HTA, insuficiență cardiacă, boală renală cronică).
- Facilitatea procesului de **accesare a tratamentelor** și serviciilor medicale pentru **boli grave sau greu tratabile, în alte țări**, atunci când aceste intervenții nu sunt posibile pe teritoriul României, prin transparentizarea procesului de obținere a aprobărilor de decontare a acestor servicii în alte țări și simplificarea procedurilor în vederea obținerii acordului de efectuare a procedurii medicale în altă țară și decontarea acesteia de către statul român.

📄 DIGITALIZAREA SISTEMULUI DE SĂNĂTATE

- Dezvoltarea și implementarea Strategiei Naționale de eHealth și a unui plan de implementare a acesteia, alături de integrarea și reglementarea soluțiilor digitale pentru operarea și furnizarea serviciilor medicale.
 - ➔ Reglementarea și promovarea utilizării telemedicinii și a serviciilor asociate.
 - ➔ Implementarea registrelor electronice, care să vină în sprijinul pacienților și deciziilor în domeniul politicilor de sănătate aliniate principiilor de decizii luate în baza dovezilor și a medicinei bazată pe rezultat. În acest sens, integrarea registrelor de sănătate poate reprezenta un prim pas către oferirea unor servicii medicale online și un instrument pentru o mai bună calibrare a politicilor de sănătate publică.
 - ➔ Dezvoltarea unor seturi de standarde comune care să permită interoperabilitatea sistemelor digitale în sănătate.
 - ➔ Modernizarea și operaționalizarea DES (Dosarul Electronic de Sănătate), SIUI (Sistemul Informatic Unic Integrat) și PIAS (Platforma Informatică a Asigurărilor de Sănătate), astfel încât să permită implementarea "value-based healthcare".
 - ➔ Implementarea unei legislații adecvate care să permită educația și monitorizarea prin sisteme și platforme digitale.
- Transparentizarea datelor din sănătate (**date deschise**) și încurajarea schimbului de date în scopuri decizionale sau de cercetare-dezvoltare-inovare, prin asigurarea interoperabilității sistemelor și platformelor digitale.

📄 PREVENȚIA ȘI CREȘTEREA NIVELULUI DE EDUCAȚIE ÎN DOMENIUL SĂNĂȚĂȚII

- Realizarea unor intervenții eficiente în materie de sănătate publică și reducerea factorilor de risc, precum și diminuarea ratei de mortalitate având la origine cauze prevenibile și tratabile
 - ➔ Promovarea și extinderea programelor de screening la nivel național – de exemplu, pentru cele mai comune tipuri de cancer (pulmonar, prostată, sân, col uterin, colorectal și cancerul de sânge, scleroză multiplă) sau pentru boli cardio-reno-metabolice (diabet, HTA, insuficiență cardiacă).
 - ➔ Creșterea ratelor de vaccinare și stabilirea calendarului de vaccinare printr-un cadru legislativ care să confirme politica de imunizare la nivel național și o strategie de imunizare, alături de responsabilitățile tuturor actorilor implicați în actul de imunizare.
 - ➔ Sustenabilitatea politicilor de imunizare
 - ➔ Crearea și implementarea de programe de asigurare a accesului la vaccinuri pe tot parcursul vieții.
 - ➔ Creșterea ratelor de vaccinare în cadrul Programului Național de Vaccinare în acord cu recomandările Organizației Mondiale a Sănătății.
 - ➔ Asigurarea reluării serviciilor de vaccinare afectate de COVID-19.
 - ➔ Dezvoltarea unui set de îndrumări clare privind vaccinarea, alături de sfaturi practice concrete cu privire la implementarea efectivă.
 - ➔ Crearea și promovarea unei culturi a prevenției în rândul cetățenilor prin campanii dedicate.

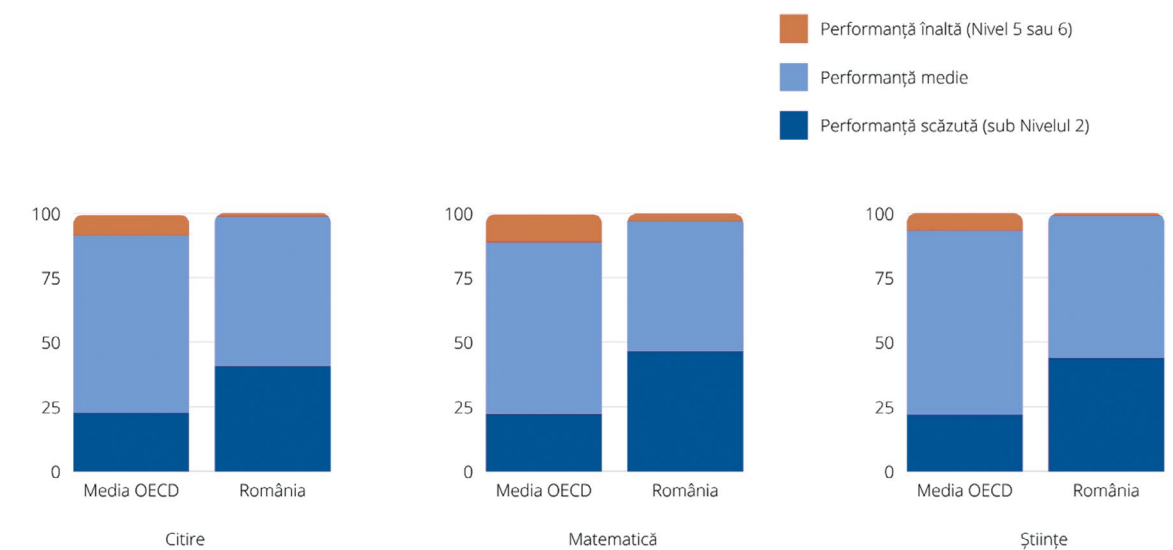
- ➔ Finanțarea/implementarea unor programe/campanii de comunicare dedicate sănătății publice pentru creșterea educației în domeniul sănătății, cum ar fi, dezvoltarea unei strategii privind alfabetizarea în sănătate, programe de vaccinare, educație pentru sănătate, încurajarea adoptării unui stil de viață sănătos.
- Răspunsul la epidemii – dezvoltarea Planului Național pentru Supravegherea și Combaterea Rezistenței Antimicrobiene și alocarea de finanțare în vederea implementării, alături de evaluarea capacității de răspuns (resurse umane și materiale) și dezvoltarea unei „forțe de răspuns” la pandemii: epidemiologi, specialiști de sănătate publică, igienă, medicina muncii, specialiști în comunicarea și promovarea sănătății, cu roluri precise în răspunsul la pandemii.

8. REFORMA ÎN EDUCAȚIE

Conectarea sistemului de învățământ din România la tendințele de evoluție ale economiei și la tendințele de dezvoltare viitoare este un imperativ pentru asigurarea dezvoltării sustenabile, pe termen lung, a României, dar și pentru creșterea rezilienței sistemului de învățământ și a economiei, în ansamblu, la perioade de criză precum cea pe care o traversăm.

Performanțele reduse ale elevilor din România în cadrul testării internaționale PISA, precum și procentul redus al tinerilor din România cu abilități digitale de bază (numai 56%, conform datelor Eurostat), reprezintă provocări sistemice pentru învățământul din România, care trebuie adresate cu prioritate.

📄 Rezultate medii pentru cele trei dimensiuni evaluate în cadrul testării internaționale PISA 2018

Sursă: OECD

Astfel, pentru îmbunătățirea și modernizarea sistemului de învățământ din România și pentru rezolvarea problemelor persistente din sistemul educațional, recomandăm:

- 📄 **Combaterea abandonului școlar** prin programe naționale dedicate, dezvoltate în parteneriat cu societatea civilă și cu mediul local de afaceri, inclusiv prin stimularea relocării profesorilor în zone slab deservite.
- 📄 **Îmbunătățirea infrastructurii școlare offline și online și asigurarea echipamentelor și resurselor necesare** unui proces de învățare modern, pentru facilitarea accesului echitabil, pentru toți elevii și studenții din România, la condiții adecvate de învățare.
 - Îmbunătățirea infrastructurii instituțiilor de învățământ ar trebui să vizeze cu prioritate:
 - construirea și reabilitarea infrastructurii școlare;
 - construirea și reabilitarea infrastructurii școlare sanitare;
 - asigurarea conformării tuturor instituțiilor de învățământ la normativele DSP, DSVSA și ISU;
 - asigurarea accesului la internet pentru toate instituțiile școlare din România, precum și asigurarea accesului acestora la baze de date care conțin resurse educaționale;
 - dotarea tuturor școlilor cu dispozitive care să permită utilizarea internetului și a resurselor educaționale digitale (calculatoare, laptop-uri, tablete etc.).

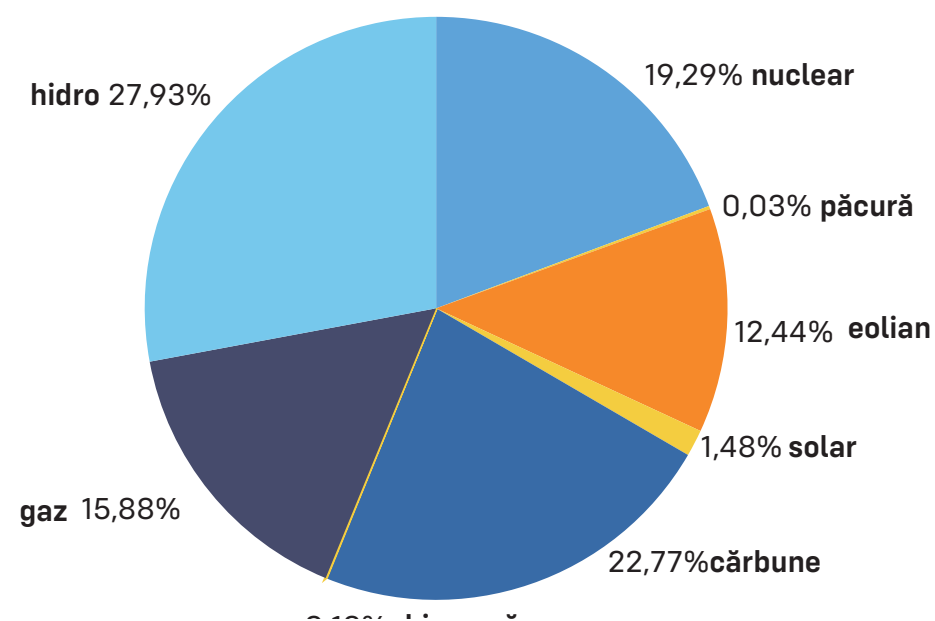
- ☑ **Asigurarea unui parcurs educațional individualizat** pentru toți elevii și studenții prin reducerea numărului de discipline din trunchiul de studiu comun și creșterea numărului de discipline la alegerea școlii, pentru asigurarea unei mai bune adecvări a competențelor și abilităților dezvoltate la nevoile locale. Mai mult, o astfel de abordare ar oferi elevilor o mai mare libertate în selectarea unor discipline de studiu adaptate intereselor și nevoilor lor de învățare.
- ☑ **Adecvarea curriculei școlare la contextul dinamic** specific unei economii digitalizate și **dezvoltarea abilităților digitale de bază** în rândul elevilor și profesorilor vor contribui la crearea unui cadru de învățare adaptat nevoilor actuale ale tinerilor, vor oferi mai multe oportunități de dezvoltare individuală prin creșterea accesului la noi tehnologii și surse de informare și vor stimula capacitatea inovativă a tinerilor din România, prin expunerea acestora la tendințele actuale de dezvoltare ale economiei.
- ☑ **Parteneriatele între instituțiile de învățământ, societatea civilă și mediul de afaceri** trebuie încurajate și stimulate, întrucât acestea pot oferi garanția calibrării procesului de învățare la nevoile reale ale economiei, dar și accesul elevilor și studenților la oportunități de învățare într-un context profesional, prin, de exemplu, programe de mentorat, stagii de practică sau internship.
- ☑ **Încurajarea profesionalizării cadrelor didactice** prin dezvoltarea, la nivel de școală, a unor comunități de practică și învățare/dezvoltare, în cadrul cărora cadrele didactice să poată realiza un transfer eficient de competențe, pentru utilizarea unor metode și instrumente de predare adaptate nevoilor în continuă schimbare ale elevilor.
- ☑ **Realizarea unei platforme naționale pentru conținuturi educaționale digitale**, care să ofere acces la materiale de tipul *masterclasses*, teste de autoevaluare, resurse pentru învățarea asincronă și indicații pentru studii suplimentare individuale.

9. ENERGIE ȘI MEDIU

Priorități pentru sectorul energetic

În timp ce tranziția energetică este iminentă datorită Pactului Ecologic European și a angajamentelor globale privind reducerea amprentei de carbon a economiei și vieții sociale, **România trebuie să intensifice demersurile pentru transformarea sectorului energetic** pornind de la pilonii fundamentali de politică energetică – securitatea alimentării cu energie, competitivitatea, sustenabilitatea, și respectând evoluțiile specifice tranziției energetice – descentralizare, decarbonare, digitalizare. Figura de mai jos prezintă structura producției de energie electrică în România pentru anul 2019, rezultat al unei penetrări graduale dar profunde a surselor de energie regenerabilă în mixul energetic al țării. Relevanța acestei analize este dată de tendința globală de electrificare.

Structura pe tipuri de resurse a energiei electrice

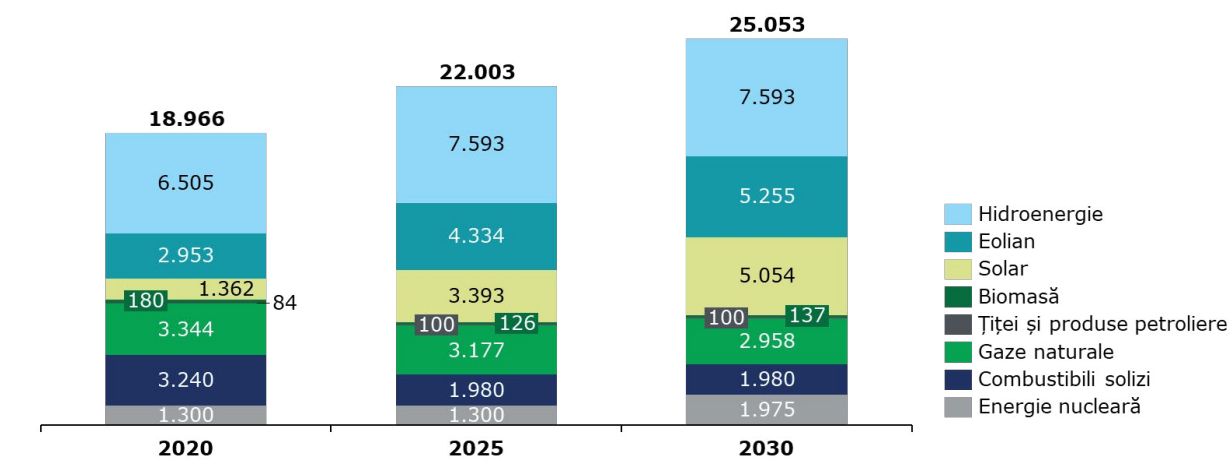

Sursa: ANRE, Raport privind rezultatele monitorizării pieței de energie electrică în luna decembrie 2019, <https://www.anre.ro/download.php?f=fqd7gaE%3D&t=vdevut7dlcecrLbbvby%3D>

Conform datelor recente ale Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei (ANRE), configurația mixului energetic actual relevă faptul că mai mult de 22% din producția de energie electrică din România are drept sursă cărbunele, care va trebui în mod gradual substituit de capacități de producție cu un conținut scăzut de carbon, în evoluția către o energie curată. Același raport arată că, în lipsa unui **climat investițional favorabil și a unor scheme de ajutor de stat**, capacitatea instalată nu a fost influențată de investiții noi, cu excepția centralelor solare și eoliene beneficiare ale schemei de promovare valabile până în 2016. O explicație este blocajul legislativ existent în perioada 2012-2020, prin care producătorii de energie electrică nu au avut posibilitatea să semneze contracte bilaterale negociate pe termen lung, în afara pieței centralizate, care să le permită să își asigure finanțarea investițiilor în noi capacități care ar fi avut un efect general în creșterea securității în alimentarea cu energie a României.

Pe de altă parte, **Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC)** preconizează investiții ambițioase în capacități de producție din surse regenerabile (eolian și solar, în principal) pentru următorul deceniu, în timp ce această dezvoltare trebuie susținută de asigurarea unor surse de **flexibilitate**, care să permită instalarea în sectorul energetic românesc a acelor capacități de producție intermitente/variabile care folosesc surse de energie regenerabile, care la rândul lor vor substitui capacitățile convenționale care se vor retrage din motive de vârstă și performanță de mediu și vor asigura adecvanța sistemului energetic național

Traectoria orientativă a capacității nete instalate, pe surse [MW]

Sursa: Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2039 (aprilie 2020), https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ro_final_necp_main_ro.pdf

Potrivit Raportului de progres al României privind promovarea și utilizarea energiei din surse regenerabile 2017 – 2018 (elaborat în conformitate cu Art. 22 din Directiva 2009/28/CE), ponderile totale ale consumului de energie din surse regenerabile în consumul brut de energie din anii 2017 și 2018 sunt 24,45%, respectiv 23,87%, depășind cu mult ponderile stabilite pentru traiectoria indicativă de 21,83% pentru perioada 2017-2018. În același timp, ponderile în sectorul încălzire și răcire (SRE-Î&R) în anii 2017, 2018 depășesc valorile din traiectoria estimată conform PNAER, însă situația nu este asemănătoare în cazul sectoarelor energie electrică (realizare 41,79% în 2018, comparativ cu 42,63% estimat PNAER pentru 2018) și transporturi (realizare 6,34% în 2018, comparativ cu 9,23% estimat PNAER pentru 2018).

Statele membre UE sunt judecate în progresul lor către neutralitate climatică și transformare a economiei în spiritul Pactului Ecologic European prin trei indicatori sintetici:

- ponderea energiilor regenerabile în acoperirea consumului național brut de energie primară;
- emisiile de gaze cu efect de seră;
- eficiența energetică.

În timp ce situația actuală și potențialul României par să permită atingerea unor ținte ambițioase la nivelul anului 2030 în domeniul ponderii energiilor regenerabile și emisiilor de gaze cu efect de seră, domeniul eficienței energetice devine decisiv pentru tranziția energetică în România, iar punctul cheie va fi reabilitarea energetică a clădirilor – aici va fi necesară atingerea unui compromis între gradul de adâncime a eforturilor de eficiență energetică, cu efectele favorabile corespunzătoare în factura de energie a țării și capacitatea financiară de susținere a unui asemenea program investițional.

În aceste condiții, identificăm următoarele priorități pentru sectorul energiei în România:

- ☑ **STIMULAREA INVESTIȚIILOR ÎN SECTORUL ENERGETIC** prin asigurarea unui cadru legislativ și de reglementare stabil și predictibil și crearea unui climat de încredere pentru investitori
 - Modificarea legislației primare care stă la baza guvernării sectorului energetic românesc și a proiectelor majore de investiții (Legea Energiei – 123/2012 cu modificări și completări ulterioare și Legea Off-shore) prin prevederi care să asigure predictibilitate, transparență, suportabilitate și echitate pentru investitori.
 - Alinierea legislației naționale cu cea comunitară prin aplicarea și transpunerea completă, corectă și la timp a legislației UE, respectiv finalizarea transunerii directivelor privind piața internă de energie (de exemplu, Regulamentul 943/2019, Directiva 2019/944/EU, precum și directivele privind eficiența energetică și sursele de energie regenerabile).
 - Creșterea transparenței procesului decizional prin implementarea unei consultări susținute cu mediul de afaceri și a legislației privind analizele de impact. Pentru un mediu de reglementare predictibil și stabil, reglementările secundare emise de autoritățile de reglementare trebuie să fie bazate pe analize de impact; asemenea analize trebuie avute în vedere și de inițiatorii de noi acte de legislație primară.
 - Participarea activă la revizuirea legislației privind ajutorul de stat la nivelul UE și promovarea de scheme de ajutor de stat, care să permită creșterea plafonului de grant-uri acordate proiectelor energetice sprijinite prin diverse fonduri europene sau din surse interne; înființarea unui organism de coordonare a ajutorului de stat în domeniul energiei în România, pentru armonizarea macroeconomică între diversele instituții care gestionează ajutorul de stat (Ministerul Economiei, Ministerul Fondurilor Europene, Administrația Fondului Național de Mediu, Ministerul Dezvoltării Regionale, Ministerul Finanțelor Publice, Transelectrica etc.) în limitele și pentru atingerea obiectivelor programului de guvernare.
 - Identificarea consumatorilor vulnerabili.
 - Criza economică cauzată de pandemia COVID-19 a evidențiat dependența îngrijorătoare a UE de orice fel de produse manufacturate în afara acesteia.

Prin urmare, devine vital pentru orice țară, dar mai ales pentru România, să își protejeze și să își dezvolte propria industrie, care este expusă unor costuri în creștere constantă determinate de politicile europene de combatere a schimbărilor climatice, dar și de concurența neloială a țărilor terțe care nu implementează astfel de politici.

- ☑ **SPRIJINIREA TRANZIȚIEI CĂTRE O ENERGIE CURATĂ** prin decarbonarea sectorului energetic în direcția îndeplinirii angajamentelor asumate sub egida Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC) și a Pactului Ecologic European
 - Asigurarea unei abordări echilibrate în perspectiva valorificării rolului gazului natural drept combustibil de tranziție alături de soluții de flexibilitate și digitalizare, susținute de mecanisme predictibile de finanțare.
 - Dezvoltarea și susținerea soluțiilor bazate pe hidrogen.
 - Asigurarea unui echilibru pentru protejarea industriei României, în general, dar cu accent pe cea energo-intensivă, în special.
- ☑ **PRIORITIZAREA INVESTIȚIILOR ÎN SOLUȚII DE FLEXIBILITATE** pentru creșterea adecvanței resurselor sistemului electroenergetic românesc și stimularea instalării capacităților de producție pe bază de surse de energie regenerabile
 - Conștientizarea urgenței asigurării unor capacități de flexibilitate, inclusiv pe bază de gaze naturale, care să permită instalarea în sectorul energetic românesc a acelor capacități de producție necontrolabile/variabile care folosesc surse de energie regenerabile, care la rândul lor vor substitui capacitățile convenționale care se vor retrage din motive de vârstă și performanță de mediu și vor asigura adecvanța sistemului energetic național și securitatea alimentării cu energie electrică. În afara acestui obiectiv de securitate în alimentare, se asigură și îndeplinirea țărilor de decarbonare asumate de România în cadrul efortului comun la nivelul UE.
 - Analiza capacității rețelei naționale de transport a energiei electrice de a permite racordarea noilor capacități de producție asumate prin PNIESC și prin documente de strategie energetică și alocarea de resurse (inclusiv ajutor de stat), pentru accelerarea implementării proiectelor de investiții care sunt necesare.
 - Dezvoltarea unei reglementări stimulativе/facilități de soluții de flexibilitate a rețelei de distribuție, agregare și demand-response, care să asigure fiabilitatea rețelelor și eficiența serviciului de distribuție.
 - Dezvoltarea și reglementarea conceptului de „virtual power plant”.
 - Dezvoltarea de scheme naționale de sprijin, cu perioadă mai lungă de aplicare (prin utilizarea diverselor mecanisme de finanțare europene), pentru facilitarea investițiilor în tehnologii de stocare.

- Dezvoltarea de programe naționale pentru stimularea investițiilor în surse regenerabile/cogenerare de înaltă eficiență la nivel micro.
- Valorificarea fondurilor europene pentru sectorul energetic în perioada 2021-2027,
- Dezvoltarea unei abordări coerente și strategice prin corelarea nevoilor de investiții în raport cu specificul cheltuielilor eligibile, în cadrul fiecărui instrument de finanțare – fonduri structurale, Fondul de Modernizare, Fondul pentru Tranziția Justă, Planul Național de Redresare și Reziliență etc.
- Orientarea deciziilor privind investițiile întreprinse de autoritățile publice în relație cu întreprinderile deținute sau cu capital majoritar de stat în baza unui fundament economic robust și pe evaluări solide privind fezabilitatea și rentabilitatea proiectelor, în deplină concordanță cu normele de concurență și ajutor de stat.
- Consolidarea capacității administrative pentru gestionarea fondurilor alocate sectorului energetic, precum și crearea unor structuri dedicate de procesare a aplicațiilor, decontare a fondurilor și gestionare, respectiv auditare a proiectelor.
- Definirea contribuției naționale la co-finanțarea proiectelor din fonduri europene prin implementarea unei filozofii de bugetare și taxare „verde”.
- ☑ **DEZVOLTAREA CADRULUI PENTRU PROMOVAREA EFICIENȚEI ENERGETICE** și a unor politici multisectoriale vizând îmbunătățirea performanței energetice (de exemplu, sectorul de producție a energiei electrice – cogenerarea de înaltă eficiență, industrial, transporturi, clădiri, servicii, agricultură etc.)
 - Adoptarea Strategiei de Renovare pe Termen Lung (SRTL) ca foaie de parcurs pentru implementarea politicilor și măsurilor destinate îmbunătățirii performanței energetice în clădirile publice, în contextul finanțărilor disponibile comunicate de Comisia Europeană prin inițiativa „Renovation Wave”.
 - Clarificarea guvernării sectorului eficienței energetice și implementarea reconstrucției instituționale;
- ☑ **CREȘTEREA CAPACITĂȚII DE INTERCONECTARE TRANSFRONTALIERĂ** în contextul Uniunii Energetice, precum și stimularea ambiției României de a deveni un hub energetic regional.
- ☑ **SPRIJINIREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI VOCAȚIONAL ȘI SUPERIOR ÎN DOMENIU**, alături de sprijinirea reconversiei profesionale în zonele afectate de tranziția energetică.
- ☑ **SPRIJIN PENTRU CERCETARE, DEZVOLTARE** și păstrarea/creșterea industriei de bunuri, lucrări și servicii dedicate sectorului energetic.
- ☑ Dezvoltarea cadrului pentru sprijinirea și încurajarea implementării **SOLUȚIILOR DE SECURITATE CIBERNETICĂ ÎN SECTORUL ENERGETIC**.
- ☑ **CONSOLIDAREA PROTECȚIEI CONSUMATORILOR**, mai ales a celor vulnerabili și dezvoltarea cadrului de reglementare pentru încurajarea consumatorilor activi și a comunităților energetice conform Regulamentului 2019/943 și Directivei 2019/944.

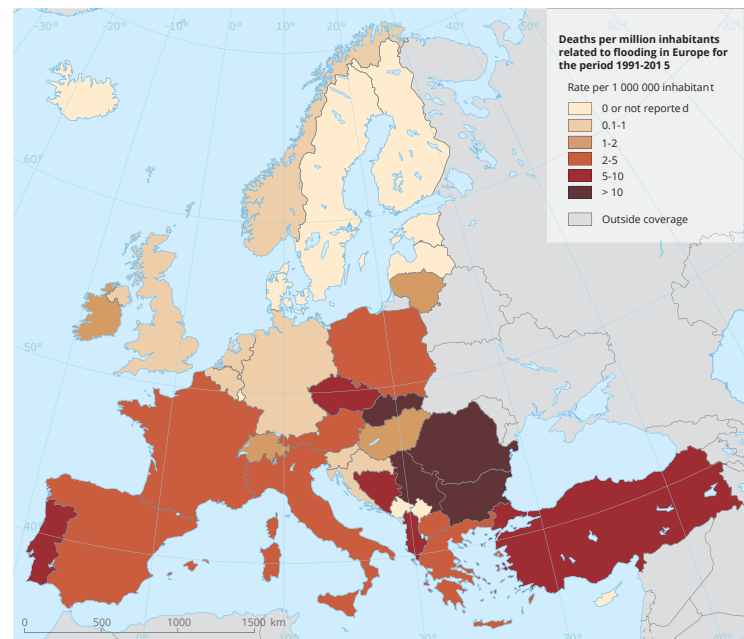
PRIORITĂȚI PENTRU MEDIU ȘI SUSTENABILITATE

Performanța României în materie de mediu și sustenabilitate reprezintă una dintre cauzele majorității **procedurilor de infringement** (neîndeplinire a obligațiilor subsumate legislației europene) deschise de către Comisia Europeană împotriva țării noastre, problematicile acestora fiind depozitele ilegale de deșeuri, tratamentul apelor urbane reziduale, protejarea biodiversității sau calitatea aerului.⁹

Poluarea atmosferică este considerată drept principalul risc generat de mediu pentru sănătatea publică la nivelul UE, potrivit statisticilor Organizației Mondiale a Sănătății. Ultimul raport al Agenției Europene de Mediu plasează **România pe primul loc la nivelul UE în ceea ce privește mortalitatea din cauze legate de mediu la 100.000 locuitori (19%)**, peste media europeană de 13%, în condițiile în care aceste decese au fost considerate ca potențial prevenibile prin implementarea unor politici în spiritul protecției mediului, cu impact asupra sănătății publice. Conform datelor Numbeo, Bucureștiul se află pe locul 11 din 97 în clasamentul celor mai poluate orașe din Europa și pe locul 6, prin raportare doar la Europa de Est.¹⁰

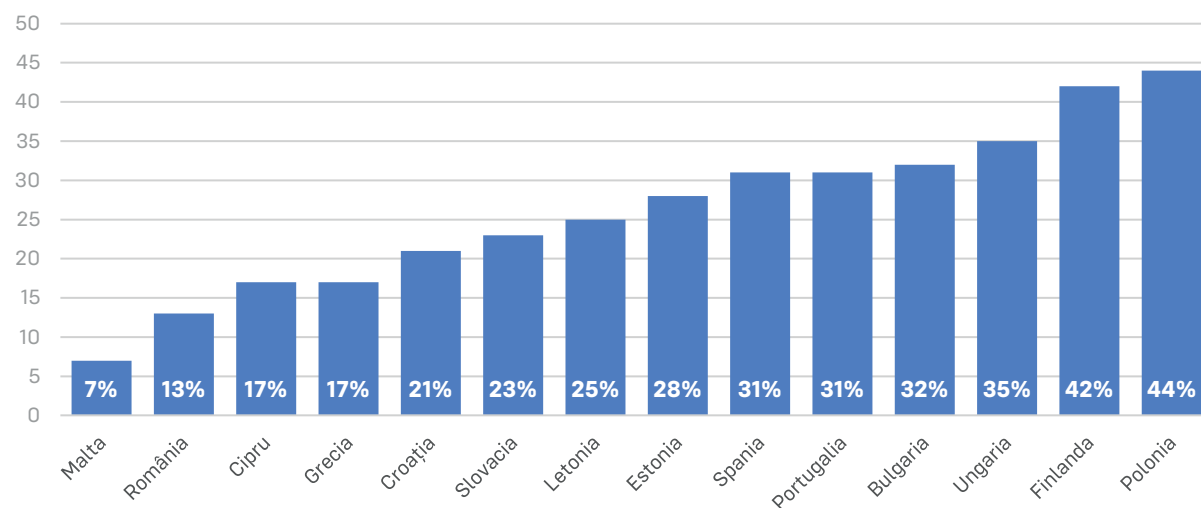
9 Comisia Europeană, România: proceduri de infringement în domeniul mediului privind deșeurile, natura, apa și calitatea aerului (octombrie 2020), https://ec.europa.eu/romania/news/20201030_infringements_mediu_ro

10 Numbeo, Pollution Index by City 2020 Mid-Year, https://www.numbeo.com/pollution/region_rankings.jsp?title=2020-mid®ion=151

Sursa: European Environment Agency, EEA Report No 21/2019: Healthy environment, healthy lives (septembrie 2020), <https://www.eea.europa.eu/publications/healthy-environment-healthy-lives>.

În ceea ce privește **țintele de reciclare asumate la nivel european**, țara noastră se situează la coada clasamentului privind îndeplinirea angajamentului de reciclare a cel puțin 50% din deșeuri până în 2020, fiind surclasată doar de către Malta, cu o țintă de reciclare de 7%, spre deosebire de 13% în cazul României.

Sursa: European Commission, Review of the application of EU waste rules in Europe (septembrie 2018), https://ec.europa.eu/environment/waste/framework/early_warning.htm.

Pentru îmbunătățirea performanței României în materie de mediu și sustenabilitate, în spiritul angajamentelor asumate la nivel european și global, apreciem necesare următoarele măsuri:

Regândirea modelului de creștere economică și a politicilor de investiții prin corelare cu imperatiile tranziției către o economie verde, cu o amprentă redusă de carbon, și cu evoluția către neutralitatea climatică

- Transpunerea obiectivelor din Pactul Ecologic European (neutralitatea climatică, utilizarea eficientă a resurselor, refacerea biodiversității, reducerea poluării, inovația) și asumarea acestora drept priorități legislative;
- Definirea unei foi de parcurs cu proiecte concrete care să beneficieze de finanțare din Fondul de Tranziție Justă în vederea trecerii la o economie verde.

Consolidarea guvernancei în domeniul protecției mediului și a sustenabilității prin alinierea legislației naționale cu cea comunitară, aplicarea completă și corectă a prevederilor europene și finalizarea transunerii directivelor în domeniul mediului (de exemplu, Pactul Ecologic European, Directiva privind articolele din plastic de unică folosință, Directiva-cadru revizuită privind deșeurile, Pachetul de Economie Circulară, Strategia "De la fermă la consumator", Strategia UE în domeniul biodiversității etc.)

- Asigurarea unui cadru de consultare transparent și predictibil cu mediul de afaceri în vederea diminuării impactului advers al unor reglementări cu potențial de a afecta considerabil activitatea operatorilor economici și/sau capacitatea industriei de a continua investițiile în soluții de sustenabilitate. Un astfel de mecanism de consultare devine cu atât mai important în contextul negocierilor la nivel european cu privire la viitorul buget multianual, în cadrul căreia componenta de resurse proprii ar urma să fie dezvoltată prin adoptarea unor noi sisteme de taxare, precum taxa pe deșeurile nereciclate din plastic, astfel că transpunerea acestor reglementări la nivel național trebuie să fie adaptată condițiilor locale.
- Corelarea tuturor actelor legislative din domeniul mediului (amintim aici fără a ne limita la Planul Național de Gestionare a Deșeurilor, Legea nr. 211/2011, Legea nr. 249/2015, OUG 196/2015, OUG 5/2015, Legea nr. 101/2006, Legea nr. 181/2020, Ordinul Ministrului Mediului 1362/2018, Ordinul Ministrului Sănătății 1226/2012, Ordinul ANRSC 109/2007), precum și cu prevederi din alte acte normative cu impact asupra legislației de mediu (Codul Fiscal).

Suținerea tranziției către o economie circulară prin încurajarea utilizării eficiente a resurselor și întărirea infrastructurii pentru un management integrat al deșeurilor în vederea atingerii țintelor de valorificare/reciclare asumate la nivel european

- Implementarea unor mecanisme care să stimuleze colectarea selectivă, reutilizarea, reciclarea și alte forme de valorificare a deșeurilor, inclusiv recircularea deșeurilor în interiorul proceselor industriale, precum și recircularea apei uzate industriale;
- Stimularea investițiilor în infrastructura de colectare separată și reciclare a deșeurilor în vederea obținerii materiilor prime din material reciclat pentru închiderea buclei într-o economie circulară, prin scheme de ajutor de stat, sau alte tipuri de stimulente;
- Stimularea producătorilor de bunuri și materiale în funcție de durabilitatea, reparabilitatea, reutilizarea și reciclabilitatea acestora. Evaluarea trebuie să vizeze impactul asupra mediului pe întreg ciclul de viață al unui produs (de la producție până la sfârșitul ciclului de viață, inclusiv faza de utilizare și reutilizare) și să reflecte ierarhia deșeurilor;
- Crearea unei culturi a economiei circulare la nivelul societății prin dezvoltarea, în parteneriat cu societatea civilă, a unor programe de educare și stimulare financiară a cetățenilor în spiritul utilizării eficiente și responsabile a resurselor și a dezvoltării sustenabile;
- Crearea cadrului necesar pentru diminuarea emisiilor de poluanți la nivelul sectorului construcțiilor;
- Clarificarea legislativă în privința prevederilor referitoare la răspunderea extinsă a producătorilor și în special a răspunderii producătorilor de EEE (echipamente electrice și electronice), în situația transferului de la un OTR (organizație de transfer de responsabilitate) la altul.

Protejarea fondului forestier și exploatarea sustenabilă a capitalului de resurse naturale prin politici solide de gestionare și conservare, precum și un sistem de monitorizare însoțit de mecanisme de control și sancționare stricte subsumate luptei împotriva defrișărilor ilegale

- Stabilirea unui program de intervenție și a unui grup de lucru interinstituțional specializat pe anticorupție în domeniul forestier, care să se axeze pe intensificarea maximă a controalelor teritoriale și aplicarea promptă de măsuri corective ample, inclusiv în zonele protejate/parcuri naturale;
- O conlucrare proactivă permanentă a Ministerului Mediului, Ministerul Energiei, Apelor și Pădurilor cu Ministerul Justiției, DNA, DIICOT, Ministerul Afacerilor Interne și alte autorități abilitate care să conducă la măsuri imediate împotriva defrișărilor ilegale și retrocedărilor abuzive, deblocarea și accelerarea dosarelor de mare corupție din domeniul forestier, sancționarea persoanelor responsabile și recuperarea prejudiciilor materiale directe și indirecte;
- Emiterea de licențe de exploatare pe termen limitat cu impunerea de condiții de replantare biodiversă, ținând cont de prevederile amenajamentului silvic;
- Protecția strictă a pădurilor virgine și a parcurilor naționale, inclusiv cursuri de apă, prin programe speciale de protecție și gestionare a acestora, însoțite de programe de monitorizare, control și sancționare stricte;
- Stabilirea unui plan de împădurire/reîmpădurire a terenurilor calamitate/zonelor defrișate, care să cuprindă termene clare și sancțiuni stricte în cazul în care nu se respectă termenele asumate;
- Adoptarea unei strategii forestiere la nivel național.

- ☑ **Dezvoltarea unor programe integrate pentru prevenirea și controlul poluării**, prin măsuri menite să reducă poluarea rapid și eficient și care să respecte principiul BATNEEC (best available techniques not entailing excessive costs), cu accent pe:
 - creșterea calității aerului și a nivelului de evaluare și monitorizare a calității acestuia în acord cu directivele europene;
 - promovarea managementului durabil al apei prin investiții în sectorul apei și apei uzate, pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu;
 - reducerea suprafețelor poluate în vederea asigurării calității mediului și a protejării sănătății publice;
 - introducerea unor noi sisteme de taxare a poluatorilor;
 - promovarea unor mijloace de transport în comun durabile;
 - absorbția fondurilor europene puse la dispoziția României, în proporție de 100%, prin creșterea capacității administrative a autorităților competente de gestionare a finanțărilor nerambursabile.

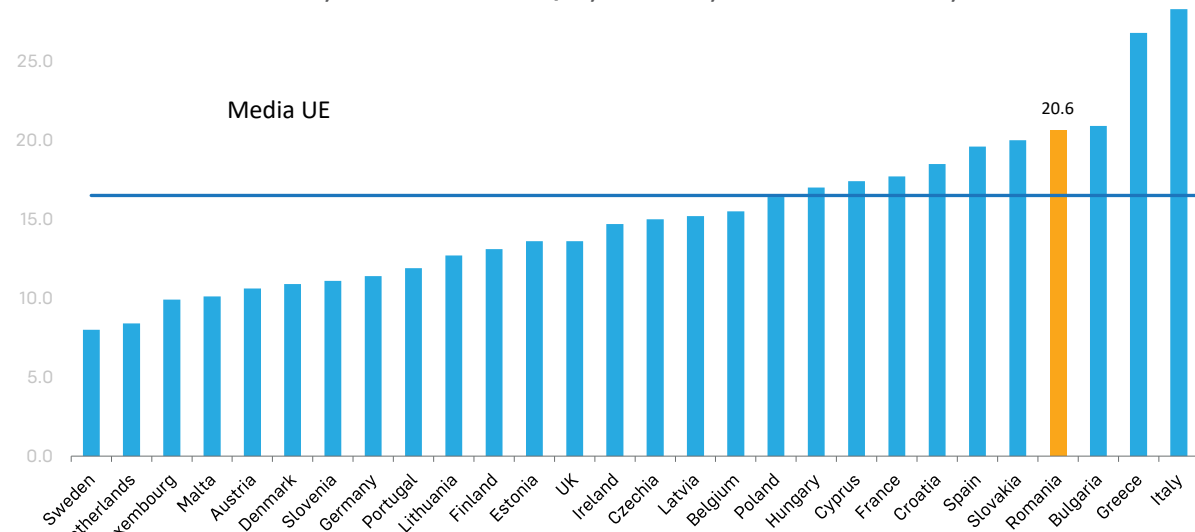
10. PIAȚA MUNCII

Conform analizelor Comisiei Europene, Băncii Mondiale și Fondului Monetar Internațional, procesul de migrație a avut un impact semnificativ asupra creșterii economice a României. Astfel, în ultimii 30 de ani, aproape un sfert din populația activă a României a emigrat. **Dacă această populație ar fi contribuit la activitățile economice locale, creșterea economică anuală ar fi putut fi cu 0,6 până la 0,9 puncte procentuale mai mare în fiecare an.** Impactul acestui fenomen demografic are o distribuție inegală la nivel teritorial. Populația din orașele mari, de obicei cu un nivel de educație mai ridicat și mai productivă este cea mai dispusă să emigreze. De asemenea, tinerii cu vârste între 15-34 de ani din regiunile subdezvoltate, așa cum este regiunea nord-est sau sud-Muntenia sunt cei mai dispuși să emigreze. Determinanții acestor procese sunt multipli însă lipsa oportunităților, calitatea slabă a serviciilor publice, accesul inegal la acestea, calitatea infrastructurilor fizice și sociale sau lipsa oportunităților reale de a avea un nivel de trai satisfăcător sunt printre motivațiile principale ale acestui proces.

Pentru a dispune de forța de muncă necesară pe termen mediu, se impune accelerarea procesului de retenție în țară a forței de muncă și de repatriere a românilor. În contextul actual, diaspora este una dintre resursele strategice pe care România le poate mobiliza pentru a contribui la procesul de creștere economică și de dezvoltare, la egalitate cu atragerea de investiții și cu accesarea fondurilor europene.

Identificarea unor măsuri concrete și aplicarea acestora pentru a reține în țară forța de muncă și pentru a inversa exodul de inteligență reprezintă o prioritate promovată de AmCham, dar și o oportunitate pe care criza COVID-19 ne-o oferă. În același timp, studiile arată că în decizia de revenire în țară, în afară de posibilele stimulente, pentru românii din străinătate contează și alte elemente precum calitatea infrastructurii, sistemelor de educație și de sănătate, gradul de digitalizare a administrației publice, calitatea aerului sau stimularea antreprenoriatului. Deci, avem de-a face cu un mix de factori care trebuie urmăriți și transpuși în realitate. Tot acestea sunt elementele care vor conduce și la reducerea fenomenului emigraționist.

☑ Tineri cu vârste între 20 și 34 de ani în afara pieței muncii și a sistemului educațional

Sursa: Eurostat

FLEXIBILIZAREA RAPORTURILOR DE MUNCĂ / TRANSFORMAREA PIEȚEI MUNCII

Recomandăm adaptarea cadrului legislativ prin corelare cu dinamica socială și economică, precum și cu nevoile angajaților și angajatorilor, prin asigurarea unei relații echilibrate între cele două părți.

☑ TELEMUNCĂ

Simplificarea procedurilor asociate acestui regim, corelarea/clarificarea cadrului legislativ,

☑ DIGITALIZARE

➤ Reglementarea posibilității păstrării dosarului de personal în format electronic și a posibilității încheierii contractului individual de muncă și a actelor în legătură cu acesta în formă electronică.

➤ Reglementarea posibilității utilizării semnăturii electronice în cazul tuturor contractelor de muncă și a actelor subsecvente. Crearea unui sistem unic la nivel național pe baza CNP-ului în baza căruia să se elimine eliberarea de adeverințe pentru orice demers – (a) adeverință de angajat, (b) adeverință de venituri, (c) certificate medicale pentru întocmirea pontajului.

☑ Transformarea platformei ReViSal într-un ERP integrat unde utilizatori sunt: ITM-urile locale, angajatorii și angajații și derularea întregului flux de angajare, modificarea sau închiderea condițiilor contractuale, în sistem online. Integrarea datelor din ReViSal cu ANAF, Ministerul Sănătății, Ministerul Educației pentru a avea date integrate accesibile tuturor entităților juridice stabilind chei de acces către datele absolut necesare. În subsidiar, crearea de conturi de utilizatori în ReViSal și pentru angajați, pentru a verifica datele înscrise de către angajatori în acel sistem, astfel încât să prevină eventualele erori sau abuzuri.

➤ Înlocuirea carnetelor fizice privind instructajul SSM și SSU cu un carnet electronic unic la nivel de angajator similar cu ReViSal.

☑ **KURZARBEIT** - extinderea perioadei de aplicare până la finalul crizei generate de COVID-19.

☑ **REGLEMENTAREA NOILOR FORME DE MUNCĂ** – GiG economy – dezvoltarea și îmbunătățirea cadrului legislativ pentru a răspunde în mod proactiv acestei tendințe.

➤ **Valorificarea capitalului uman și New EU Skills Agenda** – adaptarea forței de muncă la dubla tranziție (verde – digitală), care va transforma economiile și societățile europene.

➤ Stimularea investițiilor publice și private în calificarea/recalificarea forței de muncă, respectiv perfecționarea competențelor și programe de tip lifelong learning.

➤ Punerea în practică, prin parteneriate cu mediul privat, a programelor de dezvoltare și adaptare permanentă a competențelor digitale pentru funcționarii publici și în egală măsură a competențelor de tip „soft skills”, care vor fi mai necesare în viitor într-o economie tot mai digitalizată.

➤ **Implementarea unor măsuri pentru a reține în țară specialiștii cu înaltă calificare, pentru a inversa exodul de inteligență și pentru a răspunde deficitului de forță de muncă în sectoare strategice (de exemplu, sănătate, infrastructură, agricultură).**

➤ Modernizarea condițiilor de desfășurare și autorizare a cursurilor de formare profesională în meserii existente în COR, astfel încât să permită și furnizorilor de cursuri care oferă acces digital la programe, atât asincron (on-demand), cât și sincron, să își autorizeze cursurile în domeniu, indiferent că profesorii/tutorii nu sunt certificați ca formatori în România, dar au acreditare internațională în meseria pe care o practică. De exemplu, expertiza în diverse domenii (leadership, transformare digitală, securitate cibernetică, programare Java, prim ajutor etc) vine de la experți internaționali.

11. TURISM

☑ **TRANSFORMAREA IMPACTULUI ADVERS AL PANDEMIEI COVID-19** asupra industriei turismului în oportunitate

➤ O prioritate națională imediată este dezvoltarea și asumarea unei strategii pe termen mediu și lung de promovare și consolidare a competitivității sectorului turismului, drept un vector strategic pentru poziționarea României la nivel regional și european,

➤ Centrarea pe destinații inedite – Delta Dunării, ecoturism, Transilvania, valorizarea elementelor arhitecturale iconice la nivel național (de exemplu, bisericile din Maramureș și Bucovina) și sprijinirea programelor care afirmă identitatea locală – Sibiu, capitală gastronomică sau proiecte precum cel dezvoltat de Consiliul Județean Maramureș privind revitalizarea satului maramureșean/ghiduri de arhitectură locale pentru investitori interesați și alte proiecte locale specifice.

➤ Poziționarea României ca o destinație ecologică inedită prin valorificarea potențialului natural și protejarea acestuia prin măsuri active în direcția stopării defrișărilor ilegale, crearea unor sisteme eficiente de colectare selectivă a deșeurilor și implementarea unor strategii de reciclare.

- Încurajarea dezvoltării componente locale și regionale a turismului prin organizațiile de management al destinațiilor (OMD) la nivel local și cooperare între mediul privat și mediul public,
- Profesionalizarea managementului destinațiilor turistice prin operarea acestora în parteneriat public-privat, pe baza unui contract de management cu criterii de performanță cuantificabile și asigurarea finanțării din city tax.
- ☑ **DEZVOLTAREA PRIORITARĂ A INFRASTRUCTURII TURISTICE** – investiții în principalele atracții pentru creșterea diversității, calității și sustenabilității serviciilor turistice în vederea îmbunătățirii experienței turiștilor, însoțite de strategii de promovare și un acces facil prin interconectarea punctelor turistice la nivel local/regional/național, inclusiv consolidarea infrastructurii de transport.
 - Crearea unei rețele coordonate de centre de informare turistică la nivelul principalelor zone turistice, sarcină care ar putea fi preluată de către OMD-uri.
 - Crearea unui Centru Național de Conferințe pentru a crește atractivitatea României pe segmentul organizării de evenimente internaționale de anvergură și nu numai, precum și pentru a stimula dezvoltarea turismului de evenimente/de afaceri. Acest obiectiv ar putea fi atins printr-un management responsabil al resurselor actuale.
 - Definirea unor strategii pentru adoptarea și implementarea unor modalități prietenoase de atragere și informare a turiștilor străini în destinațiile turistice din țară – de exemplu, afișaj bilingv în mijloacele de transport în comun, bilet unic pentru transport, digitalizarea prin aplicații de tipul city app.
- ☑ **DEZVOLTAREA CONCEPTULUI DE TURISM MODERN** prin sprijinirea organizării de evenimente culturale cu impact la nivel național (de exemplu, festivaluri de tip Untold, Neversea, Electric Castle) și asigurarea continuității acestor inițiative.
- ☑ **ACTUALIZAREA LEGISLAȚIEI PENTRU SECTORULUI TURISMULUI** prin alinierea actelor normative în vederea definirii unui cadru de reglementare clar, aplicabil și predictibil pentru operatorii din industrie, alături de standardizarea ofertei de produse și servicii la nivel național, în conformitate cu directivele europene.
 - Actualizarea normelor care reglementează criteriile ce stau la baza clasificării unităților de cazare turistică, prin trecerea de la criterii minimale la analize de performanță și de calitate a serviciilor oferite.
 - Crearea unui mecanism transparent de monitorizare și control a facilităților și operatorilor din industrie pentru asigurarea standardelor de calitate și a conformării cu legislația din domeniu.
- ☑ **DIGITALIZAREA TURISMULUI**
 - Realizarea unei baze de date integrate la nivel național a unităților, produselor și serviciilor din sectorul turismului.
 - Automatizarea și implicit debirocratizarea mecanismelor de raportare și obținere de autorizații de către operatorii din industrie.
 - Integrarea tehnologiilor digitale în vederea modernizării ofertei turistice.
 - Acordarea voucherelor de vacanță în sistem digital.
- ☑ **ÎNCURAJAREA ȘI FACILITAREA IMPLICĂRII ACTIVE A SECTORULUI PRIVAT ÎN MANAGEMENTUL TURISMULUI** și în dezvoltarea și implementarea acțiunilor de promovare și branding național – de exemplu, în sistem de parteneriat public-privat vizând atât domeniul turismului, precum și domeniile conexe, cum ar fi cultura, protecția mediului și sustenabilitate, transporturi.
 - Transparentizarea comunicării între autoritățile publice locale și operatori cu privire la colectarea taxelor din industrie (de exemplu, taxa de sejur), precum și folosirea fondurilor rezultate în mod constructiv, luând în calcul propunerile mediului privat.
- ☑ **FACILITAREA ACCESULUI LA FONDURI EUROPENE** pentru dezvoltarea turismului prin simplificarea și digitalizarea operațiunilor necesare, alături de asigurarea unui plan de finanțare realist din fonduri europene pentru inițiative turistice, în baza evaluării de impact a acestor proiecte.
- ☑ Crearea unui sistem funcțional de **ASIGURĂRI PENTRU PACHETELE TURISTICE** oferite prin agențiile de turism.
- ☑ Continuarea acordării de vou chere de vacanță cel puțin până în 2023, ca parte a unei **STRATEGII FUNCȚIONALE DE SUSȚINERE A INDUSTRIEI HORECA** (estimările operatorilor privați arată că în anul 2020 peste 60% din pachetele turistice locale au fost achitate cu vouchere de vacanță).
- ☑ **DEZVOLTAREA UNUI PLAN DE MĂSURI PENTRU BUCUREȘTI**, parte a strategiei naționale de dezvoltare pentru turism și vector de creștere economică, capitala fiind poarta de acces pentru o mare parte dintre turiștii care ajung în România.
 - OMD funcțional la nivelul Bucureștiului în parteneriat public-privat cu asigurarea surselor de finanțare necesare și management privat bazat pe performanță.

- Informații bilingve în transportul în comun: STB și Metrorex, combinate cu implementarea unui tichet unic pentru transportul în comun.
- Centru de conferințe în București.
- ☑ Fluidizarea circulației, priorități imediate: parcări dedicate pentru autocare, finalizarea centurii capitalei, demararea inelului 2 la profil de autostradă, metroul ușor care să asigure legătura cu viitoarea zonă metropolitană.
- ☑ Modernizarea urgentă a punctelor de acces în capitală, ca poartă de intrare în România – Aeroporturile Otopeni și Băneasa, precum și Gara de Nord și Gara Băneasa (operaționalizarea Gării Băneasa ca un punct intermodal de legătură) și extinderea metroului până în zona Casei Presei Libere.
- ☑ Definirea zonei metropolitane și a statutului de microregiune.

12. STATUL DE DREPT

Prin experiența celor 28 de ani dedicați promovării unui mediu economic etic, prosper și transparent, AmCham România militează pentru:

1. Echilibrul puterilor în stat, independența justiției, creșterea capacității de bună guvernare, combaterea corupției și abuzului de putere;

2. un stat de drept modern, performant și etic, prin respectarea rolurilor instituționale, transparență, responsabilitate și aplicarea consistentă și corectă a legii;

3. Materializarea potențialului economic și politic al României, simultan cu întărirea statului de drept.

România are nevoie de:

- ☑ un sistem legislativ modern și suplă, pus în slujba interesului cetățeanului și al societății, prin aplicarea și respectarea consistentă și egală a legii;
 - ☑ instituții eficiente și transparente, cu servicii publice digitale performante și profesioniști competenți și integri în administrația publică;
 - ☑ creșterea rolului proactiv al cetățeanului.
- O Românie democratică poate să se dezvolte doar prin calibrarea și consolidarea permanentă a unui stat de drept modern, bazat pe un sistem instituțional integrat, echilibrat și performant, prin **reforme structurale de substanță, cu impact pe termen lung**, care să implice:
- modernizarea mecanismelor instituționale sistemice, prin instituirea unor instrumente eficiente de control democratic care să garanteze echilibrul și separația puterilor în stat, prin asigurarea independenței, eticii și integrității în scopul protejării interesului general, precum și respectarea limitelor rolurilor instituționale;
 - asigurarea unei justiții independente și eficiente în limitele cadrului constituțional, inclusiv prin dezvoltarea unor instrumente de echilibrare și verificare și continuarea luptei anticorupție, în parametrii statului de drept, fără ingerințe partizane, politizare și enclavizare;
 - modernizarea legilor de organizare și funcționare ale principalelor instituții din aparatul statului de drept, prin instituirea și întărirea unor mecanisme de verificare și instrumente de răspundere, inclusiv control parlamentar și civil real și eficient, delimitarea competențelor legale și operaționale, stabilirea limitelor de acțiune și a garanțiilor respectării statului de drept, drepturilor și libertăților fundamentale, introducerea unor regulamente și standarde de etică și integritate, performanță și control al riscurilor;
 - regândirea raportului de forțe între control, bună guvernare în slujba cetățenilor și creativitate strategică, în acest moment dezechilibrat în favoarea instituțiilor de forță și control;
 - reducerea birocrăției, reforma administrației publice, promovarea meritocrației, simplificarea legislației și digitalizarea sectorului public;
 - adoptarea unor pachete legislative stimulative pentru dezvoltarea integrată a domeniilor de interes strategic;
 - implementarea uniformă a regulilor de bună guvernare și creșterea capacității de execuție instituționale, în special în ceea ce privește transparența și predictibilitatea, calitatea serviciilor publice în toate etapele și la toate nivelurile;
 - consultarea și dezbateră publică reală a inițiativelor legislative;
 - aderarea la structura și standardele OECD.

De asemenea, discuțiile privind condiționarea acordării fondurilor europene de respectarea statului de drept continuă și progresează la nivel european, acesta fiind încă un motiv pentru ca România să se concentreze pe consolidarea statului de drept.

STUDIU DE CAZ: INTERACȚIUNEA COMPANIILOR CU SISTEMUL JUDICIAR

Problemele cel mai des întâlnite sunt:

❑ Necorelarea între nevoile reale și capacitatea instanțelor de judecată de a judeca spețe

- ❖ Supraaglomerarea instanțelor (inclusiv lipsa spațiilor adecvate pentru desfășurarea activității de judecată).
- ❖ Necorelarea între nevoile reale și capacitatea instanțelor de a judeca spețele/cauzele care îi sunt prezentate spre soluționare.
- ❖ Exercițarea limitată a rolului activ al judecătorilor (încadrarea în anumite tipare a argumentelor prezentate de părți în litigii, consecința fiind ignorarea particularității fiecărei spețe).Alocarea finanțărilor necesare.
- ❖ Instanțele admit foarte greu cereri de întrebări preliminare pentru a fi adresate Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE)/Instanțele pronunță în anumite cazuri soluții care încalcă Deciziile CJUE (de exemplu în materie de TVA).
- ❖ Cenzurarea excesivă a timpului acordat pentru susținerea pledoariilor.
- Majorarea numărului de magistrați
- Modificări legislative referitoare la competența material[a instanțelor, astfel încât un număr mai mic de litigii, de exemplu, administrative/fiscale să ajungă în competența de soluționare a Înaltei Curți de Casație și Justiție (ÎCCJ).
- Eliminarea politizării instanțelor și protejarea corpului judecătorilor de influențele politice
- Pregătirea magistraților în domeniul dreptului european.
- Menținerea sistemului de stabilire a unor ore fixe a dosarelor în cadrul ședințelor de judecată (și după înlăturarea măsurilor dispuse împotriva răspândirii COVID 19), cu alocarea unui timp de cel puțin 10 minute pentru fiecare parte, pentru susținerea pledoariilor, cu excepția concluziilor finale (care pot depăși minimul de 10 minute, în funcție de complexitatea cauzei).

❑ Durata exagerată a proceselor și întârzierea motivărilor

- ❖ Lipsa de specializare a judecătorilor/completurilor.
- Număr limitat de experți judiciari pentru diverse specialități/ sau experții înscrși în tablou nu au competențe specifice în ceea ce privește anumite reglementari specifice. Procesul de identificare și numire a unui expert judiciar, care să efectueze expertiza, poate dura și 6 luni în condițiile în care astfel de litigii ar trebui soluționate de urgență și cu precădere.
- Înființarea instanțelor/secțiilor specializate pentru domenii specifice – achiziții publice, concurență, protecția datelor cu caracter personal, dreptul mediului, proprietate intelectuală, prețuri de transfer, insolvență etc.
- Organizarea de către Ministerul Justiției a concursului de admitere pe lista experților judiciari/modificarea Codului de Procedura Civilă în sensul de a înlătura obligativitatea numirii de către instanță a unui expert judiciar, atât timp cât astfel de experți există pe lista oficială a Ministerului Justiției. Altfel spus, introducerea în Codul de Procedură Civilă a posibilității de a numi specialiști în domeniu alternativ cu experții judiciari.
- Modificarea Codului de Procedură Civilă în sensul de a da posibilitatea fiecăreia dintre părți să efectueze o expertiză judiciară proprie, iar, în măsura în care există contradicții între concluziile expertizelor efectuate de părți, acestea să fie conciliate de un expert/specialist numit de instanță.

❑ Lipsa judecătorilor/secțiilor/instanțelor specializate

- ❖ Grad limitat de digitalizare a instanțelor.
- ❖ Access limitat și îngreunat la dosarul electronic, care conține de multe ori documente incomplete.
- ❖ Lipsa cadrului legal și a mijloacelor tehnice pentru ședințe de judecată la distanță (video).
- ❖ Modificarea cadrului legal.
- Alocarea de fonduri pentru digitalizare.
- Sesiuni adecvate de pregătire a personalului instanțelor pentru a putea face față noilor etape de dezvoltare.
- Asigurarea la nivel național a accesului părților la dosarul electronic, în timp real și în integralitate, respectiv cu privire la toate înscrisurile depuse de părți, precum și a încheierilor de ședință, a citațiilor și a adreselor emise de instanță în acel dosar.

❑ Gradul limitat de digitalizare a instanțelor

- ❖ Pronunțarea soluțiilor contradictorii
- Pregătirea magistraților, inclusiv în instanțe unde numărul de dosare în domenii de nișă este redus.

❑ Pronunțarea soluțiilor contradictorii

CONCLUZII

ROMÂNIA DINCOLO DE 2030 – TOT ACUM ESTE ACEL MOMENT ÎN CARE ROMÂNIA TREBUIE SĂ IASĂ DIN LOGICA RECUPERĂRII DECALAJELOR ȘI SĂ ÎNCEAPĂ SĂ GÂNDEASCĂ ȘI SĂ VALORIFICE ELEMENTELE DE COMPETITIVITATE ȘI SPECIALIZARE POST-2030, CÂND ATUURILE DIN PREZENT SE VOR FI ERODAT. ACTUALELE REFORME, ELEMENTE DE ATRACTIVITATE, STRATEGII DE NEARSHORING, SECTOARE STRATEGICE, SECTOARE CHEIE DE COMPETITIVITATE, TREBUIE GÂNDITE ȘI DEZVOLTATE AVÂND ÎN VEDERE ȘI ROMÂNIA DECENIULUI URMĂTOR, 2030 – 2040. ROMÂNIA ARE NEVOIE DE UN PROIECT DE ȚARĂ, ACUM!

Sub presiunea schimbărilor globale și regionale, eforturile României de poziționare competitivă trebuie completate cu dimensiunea geopolitică, economică și tehnologică. AmCham România a pledat constant în ultimii ani pentru realizarea și adoptarea unui proiect cu orizont multigenerațional care, în urma unui larg proces de consultare, să definească rolul regional și internațional al României.

Arhitectura unui astfel de exercițiu este sofisticată și are nevoie de facilitare profesională și de resurse dedicate. Odată conturat, Proiect România va trebui asumat prin consens, reprezentând direcția de dezvoltare pe termen lung pentru țara noastră.

În viziunea AmCham România, Proiectul de Țară implică stabilirea în comun a unei direcții strategice și a unor priorități competitive care să țină cont de interesele comune pe termen lung, de tendințele globale și să extindă rolul țării în cadrul parteneriatelor euro-atlantice și regionale. Credem că problemele semnalate în mod repetat de comunitatea de afaceri, precum și propunerile formulate în prezentul document, pot fi soluționate prin adoptarea unui Proiect de Țară viabil. Pentru a putea căpăta tracțiune, un astfel de concept exclude din start originea unilaterală de pe o anumită baricadă, trece dincolo de nevoia de paternitate sau de planuri electorale/guvernamentale și trebuie construit pe o platformă operațională puternică, onestă și deschisă, cu o participare directă și de substanță, într-un exercițiu democratic avansat și echilibrat, în beneficiul cetățenilor și al României, de identificare a viziunii identitare și a conținutului mandatului societății de către politicieni și guvernanți.

Proiectul de țară trebuie ancorat într-o logică europeană și transatlantică coerentă, care să potențeze statutul de lider regional al țării noastre. În sprijinul unui astfel de proiect, AmCham România propune implementarea măsurilor din acest document, cu titlul de condiții cheie. Obiectivul final este de a poziționa România ca o economie europeană de prim rang și un actor proeminent la nivel european, cu atractivitate crescută pentru investitori.

PROSPERITATE

Redresare – Competitivitate – Creștere Economică

România este responsabilitatea noastră – o economie deschisă și o societate inclusivă, cu instituții democratice puternice, cu un sector privat competitiv și sustenabil și cu cetățeni implicați, sănătoși, educați, care se bucură de bunăstare și siguranță.

ANTREPRENORIAL	INVESTIȚII ÎN ROMÂNIA	BUNĂ GUVERNANȚĂ
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Acces la educație de afaceri, la finanțare și piețe 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Creșterea finanțării pentru sănătate ▶ Creșterea eficienței în sănătate prin digitalizare ▶ Accesul la servicii și produse inovative ▶ Promovarea importanței prevenției și calității vieții 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Standarde și aderarea la OECD
TRANSFORMAREA DIGITALĂ Digitalizarea serviciilor publice Servicii de cloud publice și private Securitate cibernetică Creșterea gradului de acoperire a rețelei de bandă largă Competențe digitale Cartea de identitate electronică		
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Crearea de ecosisteme pentru startup-uri ▶ Antreprenoriat accelerat de inovație și de noile tehnologii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Valorificarea tendințelor actuale de relocare și susținerea de noi capacități de producție în România, în special a celor cu grad ridicat de complexitate ▶ Promovarea sectoarelor cheie pentru dezvoltarea economică și utilizarea fondurilor europene 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Guvernare corporativă în companiile de stat și private ▶ Simplificarea legislației
VIITORUL PIEȚEI MUNCII Job-urile viitorului Competențele viitorului Flexibilizarea legislației muncii Reformă reală și coerentă a sistemului educațional		
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Încurajarea IMM-urilor să utilizeze noile tehnologii 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Dezvoltarea pieței de capital ▶ Educație financiară 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Analize reale ale impactului legislației
POLITICA FISCALĂ Viziune fiscală pe termen lung Legislație fiscală modernă Politici macroeconomice sustenabile Bugetare multi-anuală		
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Reducerea birocrăției 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Fonduri Europene 2021 – 2027 pentru dezvoltarea infrastructurii fizice: transporturi, energie, sănătate, educație, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Transparența, eficiența și predictibilitatea instituțiilor, proceselor și serviciilor publice

www.amcham.ro